...ЫХ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

43-дахи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 208 (11193) | 1966 оной сентябриин 3, суббото | Сэн 2 мүнгэн

АМАРШАЛГЫН ТЕЛЕГРАММА

Вьетнамай Демократическа Республикын тогтоогдоhоор 21 жэлэй ойтой дашарамдуулан, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин Вьетнамай Ажалшадай партиин Центральна Комитедэй Түрүүлэгшэ, Вьетнамай Демократическа Республикын Президент Хо Ши Миндэ, ПТВ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Ле Заунда, ДРВ-гэй Национальна суглаанай саг үргэлжын комитедэй Түрүүлэгшэ Чыонг Тиньдэ, ДРВ-гэй Премьер-Министр Фан Ван Донгдо амаршалгын телеграмма эльгээбэ. Зүүн-Урда Азидахи түрүүшын социалис гүрэнэй, тогтоогдоhоор 21 жэлэй ойтой дашарамдуулан аха дүү вьетнам арадые бүхы совет арадай үмэнэhөө халуунаар амаршалба.

Вьетнамай Ажалшадай партиин шалгармал хүтэлбэри доро ябажа, американска эзэрхэг түримхэйшүүлдэ эсэргүү тэмсэлдээ гайхамшат габьяа гарган, оронойнгоо хамгаалхы шадабарие бэхижүүлжэ, социалис экономикоёо хүгжөөхэ хэрэгтэ хамаг хүсэеэ элсүүлжэ байhан вьетнам аха дүүнэр, эгэшэ дүүнэрэй баатаршалга ба эгэршэгүй зориг совет арадые баясуулна гэжэ телеграмма дотор хэлэгдэнэ.

Хоёр ороной хоорондо үдэр бүри улам батажажа байгаа хани харилсаан, аха дүү ёhоной нягта холбоон манай оронуудай, бүхы социалис гүрэнүүдэй аша туhада, бүхы дэлхэй дээрэ амгалан байдал тогтоолгын аша туhада амжалтатайгаар хүгжэжэ байhыень ехэ баяртайгаар тэмдэглэнэ.

Аха дүү социалис оронуудай, бүхы дэлхэйн революционно түрүү хүсэнүүдэй зүгhөө дэмжэгдэдэг Вьетнамай Демократическа Республика, вьетнам арад Эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөөтэ, бэеэ дааhан байдалай түлөө, эб нэгэдэлэй түлөө тэмсэлдээ илалта туйлаха байhандань батаар этигэнэбди гэжэ телеграмма дотор хэлэгдэнэ.

Таряа далай дүүдэнэ!

ТҮРГЭНШЬЕ hАА, „ТҮҮХЭЙ" БЭШЭ

...хүнэй гар хүргэжэ, ухаан ...ороо, мэргэжэл шадабаря... ...үулhан алтан таряа хуря... ...ад зониие баясуулха гээ... ...харюусалгатайшье, ха...ье, хүндэшье ажал болоно. ... мүнөө совхозоймнай ... таряанайнгаа ургасые ...гээлтэгүйгөөр, эрхим ша...аар хуряаха гэжэ бүхы ...сэдьхэлhээ оролдон хүдэл...ааниинь ойлгосотой. Хэнэй...hээр энэ жэлэймнай ур...урда урдынхиhаа онсо ил... гээшэ. Түрэл партиин ... съездын болоhонhоо хой... мүн шэнэ табан жэлэйшье ...ын намарай алтан ургаса ...

...на байгша ондо ороохо та... бараг hайн ургаса ургуул...үла таряашад, механизатор...ай яhала ехэ оролдолго гар... хэлэхэ хэрэгтэй.

... совхозой тарялан дээ...эд hайн ургаса гараа. Даб ... харахада, бүхы газарhаа... гектарай дунда зэргээр 9—...нер ороohон лаб гарахаар. ... тиимэшье ехэ бэшэ. ...манай эндэхи газар Түгнэ, ...ю, Бэшүүрэй баян үрэжэл...аряаланда яашье хүрэхэгүй, ...дээ шара элhэн, хайр шу...ха юм. Тиимэhээ манай эн...эрхэ байдалда гектарай дун...зэр 9—10 центнер таряа ... гээшэ нилээд hайн гэжэ ...лохо ушартай.

...ажэ ургуулhан таряагаа ... хоолос гээнгүй хуряаха ... мүнөөдэрэй эгээл шухала ... болоно. Таряа хуряажа ...нгээ урда совхозой дирек...арткам, мэргэжэлтэд бүхы ...заторнуудтаяа хамта хү...иин түсэб нарин нягтаар ...о, хүн зон, машина техни...үсэ зүбөөр хубаарилан таби...үхы арга боломжонуудаа ... талаhаань хаража үзэhэн

...АЛДУУhАА — hУРГААЛ

...нда бидэнэр Кубаниин «Те...ский» совхозойхидой жэ...р түрүүшынхеэ таряагаа ...ргэн болзорто амяарлан ..., хуряажа туршаhан бай... Теэд хуряалгын хүдэлмэ...эхинhээнь, hүүл хүрэтэрнь ... бодомжолоогүй, ажалаа ... эмхидхэжэ шадаагүй дээ... түрүүшын жэлдэ амжалта ...а бирагдаагүй. Абаhаар ...лүүсэ тэбдэжэ, бүхы ком...жатканууда табяад, үсөө...ног соо 5000 гектар таряа ...архиhан байгаабди. Харин ... хуряажа үрдеэгүй бай... хура бороон ехээр ороод, ...мнай hаатуулаа. Энээнhээ ...алан ургаса хуряалга ехээр ...ирhан, таряаншье гээлтэдэ ...байна.

...эни элэхэ бүреэ үнгэ оро... ябаха бүреэ ухаа орохо» ... бидэ энэ алдууhаа hур...жа, таряа хуряалгаяа бү...йн, шэнэ гуримаар эмхид...эжэ шиидээбди.

...ша ондо бүхыдөө 11 мян... тарян, тэрэ тоодо 9500 ... шэнинсэ хуряагдаха, тэ... 3000 гектарынь амяарлан ...аха, хуряагдаха юм. Энээ... 44 комбайнаар хуряаха бо...н. Тиимэhээ эдэ бүхы ма... техникые ямараар, хайшан ...амнай тарян, түргэнөөр, ...үйгөөр хуряагдахаб гэжэ ...олжо үзөөбди, hайнаар ...өөбди.

...рдынхидал ехэнхи ургасаяа ...эро унагаажархингүй, тү...эр тусхай жаткатай үсөөн... комбайнуудые табяад, эгээл ...лан хадахаар болоhыень ...абди. Яахадааб гэхэдэ, ...hээ дан олон комбайнаар ...амнай, баhал урдынхидал хубхай ехэ газарай ургаса унагаагдаад, хуряагдажа хүшэхүртэнгүй хура бороодо орожо магад шуу. Тиигэнхаар үсөөншэг комбайн табижа хадаад, тэрэнэйнгээ баалай хатахалаар бусад комбайнуудаараа дары түргэн хуряажа ороhон дээрэ. Нэгэ зариманай ургасаяа сабшажа байхада, нүгөөдүүлынь миин байха бэшэ, эдеэшэhэн таряагаа сэхэ хуряаха болоно. Тиигээдшье энэ жэлдэ таряан нэгэ жэгдэ эдеэшэнэгүй, зарим газарта үргэлжэ шарлаад байхадань, нүгөө тээнь ногоон, эреэн соохор hууна. Гадна зарим таряан яhала эдеэшэhэн аад, набтар, шэнгэн. Иимэ таряае заабол амяарлан хадаха гэжэ оролдоhоной хэрэггүй, харин комбайнаар сэхэ хуряаhамнай дээрэ. Мүн хүсэд болоогүй ногоо эреэн таряанай хуу шарлаха, эдеэшэхые, хүлеэжэ hуухагүй, баhал түргэнөөр амяарлан хадаха болоно ха юмбибди.

ГАЗЕТЭНҮҮД болон РАДИОГОЙ „ХООЛОС" гэжэ НҮҮДЭЛ РЕДАКЦИ

ХУРЯАЛГЫН «СТРАТЕГИ»

Ииxэдээ амяарлан хадаха аргые муу гээд, хүнгэниинь хаража, таряагаа хуу сэхэ руунь комбайнаар хуряахаяа hанана бэшэбди. Сагай уларил болон өөhэдынгөө арга боломжые хаража, ургасаяа шадаал hаа богони болзорто, гээлтэгүйгөөр хуряахын тула ажалаа зүбөөр, ухамай зохидоор эмхидхэхэ гэнэ ха юмбибди.

Совхозой 1-дэхи комплексно бригадада (бригадир А. Судомойкин, тракторна бригадир Е. Швецов) таряанай ямараар хуряагдахые жэшээ болгон харуулая. Энэ бригада бүхы 1923 гектар таряагаа 15—16 хүдэлмэриин үдэртэ хуряажа дүүргэхэ түсэбтэй. Мүнөө эндэ «ЖБ-4,5» «ЖВН-6» түхэлэй жаткатай хоёр комбайн таряа амяарлан хадажа захаланхай. Тэдэниие дүршэлтэй бэрхэ механизаторнууд Илья Чуркин, Фирс Разуваев гэгшэд жолоодоно. Эдэ хоёр агрегат 500 га таряа хүдэлмэриин табан үдэр соо хүлhөөнь буулгаха зорилготой. Ондоогоор хэлэбэл, агрегат бүхэн час соо 2,4 гектар хадажа, сүүдхын 18—20 часта hаадгүй хүдэлбэл, үдэрэй 50—60 гектар лаб унагааха аргатай. Юуб гэхэдэ, агрегат бүхэн хоёр халаанда хүдэлхэ механизаторнуудаар бүридхэгдэнхэй. Энэ үедэ бригадын бусад табан комбайнуудынь хадагдаhан баал суглуулха, таряа сэхэ хуряаха байна.

Совхозой бусад зургаан бригадануудта хуряалга баhал иимэ гуримаар үнгэргэгдэхэ юм. Тиигэжэ 3000 гектар таряае 13 агрегат хүдэлмэриин зургаан үдэртэ амяарлан хадаад, тэрэнииень нүгөө 31 комбайнуудынь табан хоногто суглуулжа сохихо болоно. Харин бүхы 11 мянган га таряамнай 16—18 хүдэлмэриин үдэр соо сүм хуряагдажа дүүрэхэ зэргэтэй.

Тэрэнhээ гадна, ургаса түргэнөөр хуряаха гээшэмнай гансахан таряа комбайнаар хадаад, сохёод лэ дүүрэшэхэ бэшэ. Таряалангай hолоомо бушуу суглуулха, hүрилхэ, газарынь hайнаар хахалха, саашань ороohоёо түргэн сэбэрлэжэ бэлэдхэлэй пунктда ябуулха, үрэhэ хүрэнгэдэ хааха гэхэ мэтэ бүхы хүдэлмэрие хоорондонь багаханшье таhалдуулангүй, урда, хойно оруулхагүй, нэгэ жэгдэ ябуулха хэрэгтэй.

Энэ жэлдэ августын 20-hоо сентябриин 20 болотор 5000 гектар намарай эртын паар хахалха түсэбтэйбди. Тиимэhээ ургасын хуряагдамсаар hолоомыень дары суглуулжа hүрилөөд, газарынь хахалха болонобди. Мүнөө бригада бүхэндэ оньhожоруулагдаhан тусхай звенонууд hолоомо суглуулан hүрилнэ. Мүн намарай паар хахалалгада даб дээрэ 15 трактор табигдаа. Иигээд силос даралгын дүүрэхэдэ үшөө 20 гусенична трактор намарай паар хахалалгада табигдаха. Түрүүшын 200 гаран га намарай паар хахалагдаба.

Ургаса хуряалгада hанаата болохо юумэмнай автомашина. Мүнөө жэлдэ бүхы таряалангhаамнай хамта 100 мянга шахуу центнер таряан абтахаар хүлеэгдэнэ. Тэрэнhээ 25 мянган центнерыень гүрэндэ (түсэбhөө гадуур 9000) худалдахабди. Ерэхэ жэлэй ургасада 33 мянган центнер үрэhэн хаагдаха. Эды ехэ ороohо зөөхэ, шэрэхын тула нилээд олон машина хэрэгтэй.

ХҮН ЗОН—ШИИДХЭХЫ ХҮСЭН

Эдэ тон харюусалгатай, халуун хүдэлмэринүүдэй хабсараад байhан үедэ бүхы зоноо зүбөөр элсүүлэн эмхидхэжэ, хүн бүхэниие бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхэ гээшэ туйлай ехэ удха шанартай. Эгээл эндэ совхозой дирекци, партком, хүдэлмэришэдэй комитет эмхидхэлэй ехэхэн хүдэлмэри хэхэ болоно. Социалис мүрысөө үргэн далайсатайгаар дэлгэрүүлхэ, үндэр бүтээсэ туйлагшадые зүбөөр урмашуулха хэмжээнүүдые хараалаабди. Жэшээлхэдэ, хуряалгын түрүүшын 7 хоногто даабаряа дүүргэжэ, үлүүлэн дүүргэжэ ябаhан механизаторнуудай ажалайнь түлөөhые 100 процентээр, тэрэнэй саашанхи найман хоногтонь 50 процентээр нэмэжэ үгэхэ.

Тэрэшэлэн бригада бүхэндэ социалис мүрысөөнэй ошо бадаруулха, ажалай бүтээсэ, шанарай түлөө шангаар тэмсэхэ партиина, партийно-комсомолой, мүн арадай хиналтын бүлэгүүд бии болгогдоо. Мүрысөө эмхидхэхэ, тэрэнэй дүн, ханын hонин, дайшалхы хуудаhа гаргажа байха политэмхидхэлшэд, агитаторнууд томилогдоо. Полевой стануудта библиотекарьнууд, лекторнууд ходо ябажа байха юм.

Хуряалгын эхилhэн түрүүшын үдэрhөө комбайнернууд И. С. Разуваев, А. Н. Коробенков, И. С. Симонов, К. М. Коробенков, Ф. П. Разуваев, Н. С. Поляков, Н. Т. Васильев, В. Г. Бушков болон бусад бүтээсэ ехэтэй ажалай жэшээ харуулна.

Ороohо таряагаа түргэнөөр, нэгэшье гээлтэгүйгөөр хуряажа, гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэн, хаба шадалаа харуулха сагнай ерээл даа.

Д. ПЛЮСНИН,
Охин-Булагай совхозой директор;
П. ИВАНОВ,
парткомой секретарь;
А. ФОМИН,
главна агроном.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Бэшүүрэй совхозой бэрхэ комбайнернууд: (зүүн гарhаа) Афанасий Слепнев, ...толий Афанасьев гэгшэд хуряалгын түрүүшын үдэрhөө бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллана. Эдэ... үдэрэй 22—25 гектар ургаса баал болгоно.

Баян дэлгэр Бэшүүр нютагнай Мухар-Шэбэрhээшье ехэ дутуугүй алтан таряа элбэгээр ургуулдаг, билтарма хэшэгтэй газарнуудай нэгэн гэжэ Буряад орондоо үнинэй суутай.

Хүршэ Мухар-Шэбэр, Бэшүүрэй аймагуудай таряашад абьяастайгаар мүрысэн ажаллажа, жэлhээ жэлдэ арбай таряанай элбэг баян ургаса хуряагаад, Эхэ ороноо нэгэнтэ бэшэ баясуулhан. Ажалайнгаа шэнэ түрүү онол арга, дүй дүршэлые хубаалдажа, хамтадаа амжалта туйладаг халуун хани хүршэнэр юм. Жэшээнь, таряанай ургаса түргэнөөр, поточно аргаар хуряаха дүй дүршэл түрүүн Мухар-Шэбэрэй «Коммунизм» колхоздо мүндэлөөд, мүнөө Бэшүүрэй аймагай Охин-Булагай совхоздо, мүн бусадшье ажахынуудтань маша халуунаар дэмжэгдээ.

Эдэ үдэрнүүдтэ Бэшүүрэй таряашад, механизаторнууд баян ургасаяа нэгэшье гээлтэгүйгөөр, тон түргэнөөр хуряагаад, Эхэ орондоо түсэбhөө гадуур таряа ехээр худалдаха, таряалангайнгаа hолоомо дары суглуулжа, газараа hайнаар хахалха гэжэ социалис мүрысөөндэ шармайн оронхой.

Эндэ аймагай ажахынуудта таряа хуряалгын ямараар ябажа байhан тухай хэлэгдэнэ.

ШАНАР, ҮШӨӨ ДАХИН ШАНАР!

Мүнөө таряанай нэгэшье хоолос, адхашье ороohо гээнгүй абаха гээшэ ургаса хуряалгын эгээл шухала хубинь болоно.

Эдэ үдэрнүүдтэ колхоз, совхозуудта арадай хиналтын бүлэгүүдэй гэшүүдэй, тэдэнэй эдэбхитэдэй, коммунистнууд, комсомолшуудай хам орон тэмсэхэ ажал—хуряалгын шанар болоно. Таряагаа хэдышье түргэнөөр хуряагаад, тэрэнээ гээлтэ хоролтодо оруулха болоо hаамнай, хэншье хүлисэхэгүй.

Тиимэhээ ургаса хуряалгын эхилхэhээ бүри урда бүхы колхоз, совхозуудай отделени, бригада, таряанай тоогууд, пунктнуудта арадай хиналтын саг зуурын постнууд эмхидхэгдэhэн байна. Тэдэнэр зарим хүнүүдэй ажалдаа хайхарамжагүйгөөр хандажа, таряа хадаха, хуряахадаа, мүн ороohо зөөхэдөө гээлтэ гаргадаг ябадалтай эрид тэмсэхэ.

Гэхэтэй хамта комбайнернууд, трактористнарай хэhэн ажалдаа өөhэдынь лэ үнэн сэхээр хандажа, бүхы сэдьхэлhээ оролдоогүй hаань, хэдышье олон хинагшадые таби, таряанай гээлтые сүм усадхахань бэрхэтэй. Энээниие хараада абажа, манай аймагайхид хуряалга дээрэ хүдэлжэ байhан механизаторнуудай харюусалгые дээшэлүүлхын тула нёдондо тэдэнэртэ тусхай талон үгэдэг болоо hэн. Энэ жэлдэшье баhал ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд зарим түрүү механизаторнууд иимэ аргаяа дахин хэрэглээл гэжэ өөhэдөө дурадхаа.

Хэрбээ тиимэ талонтой комбайнер гү, али трактористын голодоhо гаргажа, таряагаа 10—12 сантиметр дээгүүр сабшажа, мүн комбайнаа ёhоор таарууланнгүй hолоомоёо ороohотойнь гаргажа абаа hаань гү, али мүр дээрэ хоолос унагаажа, далан гаргажа ябаа hаань, тэдэ талонгойнь али нэгые шалгагша абаха эрхэтэй. Хэрбээ түрүүшынхээ голодоhо гаргаа hаань, нэгэдэхи талон, хоёрдохёо hаань—хоёрдохи талон гэхэ зэргээр абтаха. Жэшээлхэдэ, голодоhо гаргаад, талонгоо абхуулhан хүн 10-hаа 100 процент хүрэтэр нэмэлтэ түлөөhэнhөө хаhагдаха болоно.

Тэрэ талонуудые ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, отделени, бригадануудые эрхилэгшэд, парткомой секретарьнар, арадай хиналтын бүлэгэй түрүүлэгшэнэр, үйлэдбэриин управлениин мэргэжэлтэд абаха эрхэтэй.

Талонгоо алдахагүй, голодоhо гаргахагүй, бүхы ажалаа hайн шанартайгаар бүтээхэ гэжэ хүн бүхэн оролдохо болоно.

С. ГОНСОРУНОВ,
Бэшүүрэй аймагай арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ.

Эндэхи «Победа» колхозой тарялан дээрэ ургаса хуряалгын хүдэлмэри үдэрhөө үдэртэ үргэн далайсатайгаар ябуулагдана. Артелиин тоог дээрэ алтан таряан улам ехээр адхаржал байна.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: комбайнер А. Некипелов, автомашинын жолоошон А. Никитин хуряалга дээрэ. М. НАМЖИЛОВАЙ фото.

Газетын гаража байхада

ГҮРЭНЭЙ ЗАХИЛ ДҮҮРГЭГДЭЭ

БАРГАЖАН. (ТЕЛЕФОНООР АБТАБА). Холын хойто зүгэй Дэрээнэй совхозой трактористнууд, комбайнернууд таряа хуряалгаяа эмхитэйгээр эхилжэ, ехэ амжалта туйлаба. Эндэхид СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй тогтоолтой танилсажа, хүдөө ажахые хүгжөөхын тула орон дотороо Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Тиигэжэ тус совхоз августын 31-дэ гүрэндэ таряа тушааха жэлэйнгээ түсэбые дүүргэбэ. Хамта 5 мянган центнер таряа худалдахын орондо, 5100 центнер шэниисэ гүрэнэй амбаарта оруулагдаа.

Мүнөө совхозой таряашад туйлаhан амжалтаараа hанаагаа амарангүй, энэ намарай ургасаhаа жэлэйнгээ түсэбые хоёр дахин үлүүлэн дүүргэхээр хараална.

Н. САНДАНОВА,
«Баргажанай үнэн» газетын редакторай орлогшо.

hАНАА ЗОБОРИТОЙ hААТАЛГАНУУД

Харгын хоёр тээгүүр захагүй үргэнөөр халюуран нэмжыгнэ хүнэй үбсүү тулама хушан шара шэниисын hөөм ута алтан хоолосуудайнь бэе бэедээ хашасалдан, жэгтэй гоёхоноор шэбэнэлдэжэ, долгилон нэмхэлзэжэ байхыень харахада зүрхэ сэдьхэл хүдэлмөөр даа!

Байгша ондо Бэшүүрэй аймагай алишье колхоз, совхоздо таряанай ургаса hайн. Илангаяа «Победа» колхоз, Дзержинскиин нэрэмжэтэ, Бэшүүрэй совхозуудта нилээд ехэ газарhаань гектарай 20—25 центнер гарахаар таряан тэбхыжэ hууна. Мүн Охин-Булагай совхоз, «Дружба», «Рассвет» колхозуудташье hая наашын үзэгдөөгүй баян ургаса гарана.

Ажахынуудай хэдэн зуун механизатор, таряашадай шэн зориготойгоор, эсэхэ сусахые мэдэнгүй ажаллаhанайнь ашаар иимэ баян ургаса гараа ха юм.

Энэ таряанай ургасые тон түргэнөөр аад, нэгэшье гээлтэгүйгөөр хуряажа абаха гээшэ мүнөөдэрэй шухалын шухала зорилго болоно. Илангаяа комбайнаар таряа хадаха, хуряахаhаа эхилээд, ороohо амбаартаа хэхэ болотор—таряалан дээрэхи бүхы хүдэлмэрие багаханшье hаад болохогүйгөөр, шадамараар эмхидхэхэ шухала байhаниие эндэхид hайн ойлгоно. Тиимэhээ Бэшүүрэй бүхы ажахынууд хүршэ Мухар-Шэбэрэйнгээ аймагайхидай жэшээгээр таряа поточно аргаар, түргэнөөр хуряаха гэжэ шиидээ. Дилэнхи колхоз, совхозуудтань хуряалгын түрүүшын үдэрhөө агрегадуудые нэгэ хахад, хоёр халаанда хүдэлгэнэ. Агрегат бүхэндэ хоёр-хоёр хүн табигданхай. Комбайн, машинануудые бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхын тула хүн бүхэн дээшэлүүлэгдэhэн уялга абана. Жэшээлхэдэ, «Рассвет» колхозой комбайнер Г. Ткачев 15—20 хүдэлмэриин үдэртэ 450 га таряа хуряахаб гэжэ мэдүүлээд, аймагайнгаа бүхы механизаторнуудые социалис мүрысөөндэ уряалаа. Тэрэниинь Бэшүүрэй совхозой бэрхэ комбайнер А. Афанасьев, Охин-Булагай совхозой үнинэй механизатор К. Михайлов болон бусад үнэн зүрхэнhөө дэмжэнхэй.

Эдэ үдэрнүүдтэ эндэхи «Дружба», «Рассвет», «Победа» колхозууд, Охин-Булагай совхоз үбhэеэ хуряажа дүүргээд, бүхы техникэеэ таряа, кукуруза хуряалгада, мүн hолоомо суглуулгада, намарай паар хахалалгада табина. Бусад ажахынуудынь үбhэ тэжээл бэлэдхэлгые hаяар дүүргэхэнь.

Таряа хуряалга, үбhэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ бүхы хүн зониие гүйсэд элсүүлхэ, тэдэнэй дунда эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэри hайнаар ябуулха талаар аймаг дотор баhал ехэ юумэн хэгдэнэ. Бригада, отделени бүхэндэ полевой стануудые hайнаар түхеэрхэ, тэндэ механизаторнуудай hайнаар хүдэлхэ, амарха эрхэ байдал бии болгохо хэрэгтэ горитой анхарал табигдана. Аймаг соо нүүдэл гурбан агитбригада, зониие хангаха автоклуб саг үргэлжэ ябана. Хуряалгын үедэ звено, бригада, отделени бүхэндэ ходо байжа, социалис мүрысөө эмхидхэхэ, зоной дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулха политэмхидхэлшэд, агитаторнууд томилогдоо.

Эдэ бүгэдэ хуряалгын хүдэлмэрие эмхитэй hайнаар ябуулха хэрэгтэ нилээд туhа нэмэри болохо байhаниинь элитэ.

Гэбэшье таряа хуряалгын түрүүшын үдэрhөө зарим газарта ехэ, бага дутуу дунданууд үзэгдэнэ, хүсэд шиидхэгдээгүй асуудалнуудшье ушарна.

«Дружба» колхоз энэ жэлдэ Жалга гэжэ газартаа час соо 20 тонно ороohо сэбэрлэжэ, хатааха оньhожоруулагдаhан ехэ тоог барижа байнхай. Теэд тэрэнээ ехэ хожомдуулжа, аяар августын гараhан хойно барижа захалаа. Тиинhэн мүртөө нэгэ зайгуул бригада хүлhэлжэ, тэндэхи гол барилганудаа хүүлhэн юм. Харин колхозой главна инженер Поздняков, техник барилгашан Иванов, эндэхи отделениие эрхилэгшэ Вандановшье тэрэ бригадын ажалые хинан шалгаа, хараагүй дээрэhээнь тэдэнь тоогой hуури шалые, оньhон машина тодхохо газарыень яндан муугаар хээд арилшоо. Тэндэнь томо машина, түхеэрэлгэнүүдые тодхохо гэхэдэнь, hуурийн шулуун хана, табсангуудыень дайрахада хэмхэржэ унаа. Тэрэнээ дахин бүхэлхэ гэжэ баhал ехэ мүнгэ, зөөри гаргаха, үнэтэ сагаа бараха баатай болоо. Мүнөө энэ тоогто таряан түлэг сэбэрлэгдэжэ, хатаагдажа байха аад, барилгань үшөө дүүрээдүй, үнжагайрhаар.

— Машинаяа тодхоходомнайшье хүдэлхэнь мэдэгдэнэгүй. hууриинь шулуун хана хэмхэржэ унашохоор, ехэ найдалгүй,— гэжэ аймагай «Сельхозтехникын» барилгын бригадые даагша С. Перелыгин hанаата болонги.

Тиигэбэшье колхозой, үйлэдбэриин управлениин хүтэлбэрилэгшэд энээндэ ехэл hанаа амараар хандана. Энэ тоог барихын тула аяар 103 мянган түхэриг гаргашалаад, тэрэмнай хэзээл бута унагша ааб гэжэ хүлеэжэ hуухань аягүйл.

Бэшүүрэй совхозой тарялан дээгүүр ябахадаа баhа нэгэ таарамжагүй байдалтай ушараабди. Августын 28-най үдэр совхозой 3-дахи отделенидэ комбайнернууд Г. Перелыгин, А. Афанасьев гэгшэдэй комбайн эбдэрээд, бүхэли үдэр миин байгаа. Ушарынь юуб гэхэдэ, хуряалгын агрегадуудта техническэ туhаламжа хүргэхэ, хээрэнь заhаха тусхай машинын үгы дээрэhээ комбайнернууд өөhэдөө ябагаар гү, али арга хургаа оложо, 15—16 модоной газарта мастерской ошохо баатай болоо.

— Совхоздомнай 2 нүүдэл мастерской бии юм,—гэжэ главна инженер нүхэр Цыренов хэлэнэ.

Теэд эндэ хуряалга дээрэ 60 гаран комбайн, 40 гаран трактор хүдэлнэ. Оройдоол хоёрхон машинаар тэдэндэ техническэ туhаламжа хүргэжэ яашье хүшэхүрэхэгүй.

Тиинhээ тиитэрээ комбайнернуудынь булта туhалагшадгүйгөөр хүдэлнэ. Энээнhээ болоходо, үдэр, үдэшэнь сайлахадаа гү, али ямар нэгэ багахан хэрэгэй гарахадань комбайнаа заабол байлгаха зэргэтэй болоно.

— Манда комбайн бүхэнэй оройдоол 170 гектар таряан хүртэнэ. Тиимэhээ комбайнернуудта туhалагшадые үгэхэгүйбди. Харин штурвальщигуудай орондо тэдэндэ 20 процент нэмэжэ түлэнэбди. Хэрбээ комбайн бүхэндэ туhалагшадые табяа hаамнай, ажалай түлөөhэндэ үлүү мүнгэн гарашаха,—гэжэ совхозой директор нүхэр Юмсунов хэлэнэ.

Энэнь зарим тэды зүйтэйшье шэнги. Теэд хоёр халаан эмхидхээгүй hаа, комбайнуудые бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхэнь бэрхэтэй. Орой ганса хүн үдэр бүри сүүдхын 18—20 час соо амарангүй комбайн жолоодожо яашье шадахагүй. Тиигэ гэжэ баалахыншье аргагүй. Мүн машинаа тоhодохо, техническэ харууhа хэхэдээшье нэгэ хүн хэдэн час носохо, үнэтэ сагаа бараха болоно.

Энээндэ алмалта хээбди гэжэ байhаар, hүүлдэ ургаса хуряалгаяа үнжагайруулжа, таряагаа гээлтэдэ оруулха, ехэ гарзада орохонь холо бэшэл. Энээн тухай hайса бодожо үзэхөөр ха. Эдэнэй хүршэ Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхоз таряанай газараар багаханшье hаа, комбайн бүхэндөө хоёр хүниие табинхай. Эдэнэр хүдэлмэришэдөөр олон аад тиигээ бэшэ, харин таряагаа түргэнөөр лэ хуряажа абахые бодолсоо ха юм.

Нэгэ үгөөр хэлэбэл, таряа хуряалгада хабаатай бүхы асуудалнуудые алишье талаhаань бодомжотой зүбөөр шиидхэжэ, хамаг хүдэлмэрие оншотой мэргэнээр эмхидхэжэ шадаhан лэ газарта амжалта туйлагдаха байhаниие мартажа болохогүй.

Г. СУББОТИН,
М. НАМЖИЛОВ,
Ф. БАЛЬБУРОВ,
«Хоолос» гэжэ нүүдэл редакциин корреспондентнүүд.

ЭХИЛЭЭЛ ХА ДАА ЭСЭСТЭНЬ ХҮРГЭХЭ

«Һара соо нэгэ дахинһаа үсөөн бэшээр зарлагдадаг партийна суглаан хадаа партийна эхин организациин дээдэ органиинь болоно» гэжэ КПСС-эй Устав дотор заагдана. Имагтал коммунистнуудай энэ хамтын суглаан дээрэ парти доторой, үйлэдбэридэ хабаатай, мүн олонитын дунда ябуулагдаха хүдэлмэриин гол шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэхэ, алибаа шиидхэбэреэ олохо ёһотой болоно.

Тиимэһээ манай машинно-ванна цехэй партбюро шэнээр һунгагдаһан үеһөө хойшо партиин Уставаар тодорхойлогдоһон энэ эрилтые һайнаар бэелүүлхын хойноһоо оролдоно. Тиихэдээ хүсэеэ али олон асуудал шиидхэлгэдэ хубаарилхагүй, харин ямар нэгэн шухала, урдаа хараха хэрэгтэ зорюулха гэһэн шэглэлтэйгээр хүдэлмэреэ түсэблэнэбди. Мүнөө үеымнай гол асуудалнуудай нэгэниинь хадаа үйлэдбэри хүтэлбэрилгэ болоно.

Манай цех шэлэй завод дотор шиидхэхы һалбаринь юм. Тиигэһэн мүртөө үнгэрһэн жэлэй үрэ дүн һанаһанда хүрэмөөр бэшэ байгаа. Мартын эсэс багаар болоһон партийна эхин организациин тоосоото-һунгалтын суглаан дээрэ бүхы цехэй хүдэлмэридэхи дутагдалнууд тушаа коммунистнууд шанга шүүмжэлэл хэһэн бэлэй. Бүхыдөө долоон жэлэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэһэн байбашье, харин 1965 оноймнай түсэбэй дүүргэлтэ һүрхэй бэшэ һэн. Валовой продукци үйлэдбэрилэн гаргаха түсэб дүүргээд, зүгөөр хайрсаглагдаһан шэлэй түсэб 95 процентдэ хүргэгдэһэн, шэнээр баригдаһан хоёрдохи ээлжээнэй системын хүсэн оройдоол 87 процент ашаглагдажа байгаа.

Энэ ушар цехэй коммунистнуудай һанаа сэдьхэл зобоогоогүйдөө арганьгүй һэн. Энэ ехэ дутагдалай ушар шалтагаан юун дээрэһээ болодог байһыень коммунистнууд тодорхойлһон, саашань тэдэниие зайсуулха арга боломжонууд тухай һанал бодолоо андалдаһан зэргэтэй. Тоосоото суглаан дээрэ партиин гэшүүдэй оруулһан шүүмжэлхы ажаглалтанууд болон дурадхалнуудые хүсэлдүүлхэ зорилгоор партбюро үйлэдбэриин ажал ябуулгые хиналта доро абаһан гэхэдэ һайрхаһан хэрэг бэшэ.

Социалис мүрысөө хүтэлбэрилгэ, хүдэлмэришэн бүхэндэ уялга абхуулха хэрэг цех доторнай бирагүй байдалтай байгаа. Энэ хүдэлмэриие мүртэнь оруулаад, удаань тэрэнэйнгээ дүн апрелиин һүүлээр партийна суглаан дээрэ табибабди. Энэ асуудалаар цехэй начальнигай орлогшо нүхэр Птицын элидхэл хэһэн юм. Тиихэдээ коммунистнууд мүрысөөнэй дүн саг соонь согсолжо, хүн зондо харуулжа байха, жаяг заршам сахилган дээрэ хиналта шангаар табиха тухай мүн лэ онсо анхарба. Тэрэньшье буруу бэшэ. Үнгэрхэдөө зарим коммунистнуудиай, нэрлэбэл, нүхэд Петров, Подойницын, Хлызов гэхэшэлэн хүдэлмэридөө мангартай юумэнүүд ерэдэг байгаа бшуу. Теэд бусад нүхэдтөө үльгэр жэшээ харуулжа ябаха зон аад лэ иигэжэ байхадань хэнэй тэсэлтэйб даа. Шангаар хөөрэлдөөгүйдэ аргагүй болоо һэн.

Тоосоото һунгалтын суглаанай абаһан тогтоолой хэр зэргээр дүүргэгдэжэ байһые июлиин тэнгээр болоһон хамтынгаа суглаан дээрэ хэлсэбэбди. Тиихэдээ нэгэ мүһэн цехэй үйлэдбэриин хахад жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ тухай мүн хөөрэлдэгдөө. Тэрэ үедэ ажал хэрэгнай яһала һайжарһан, даабаришье урагшатайгаар дүүрэһэн байгаа. Тиигэбэшье хамтынгаа суглаанда цехэй үйлэдбэриие ударидадаг партийна бэшэ хүтэлбэрилэгшэдые урижа, саашанхи хэрэг үйлэ тухайгаа һанал бодолоо андалдаһан байгаабди.

Гэбэшье августын гарахаһаа хойшо цехэймнай хүдэлмэри эли бодо һуларжа эхилбэ. Энээниие миин хараад һуултай бэшэ. Партбюрогой гэшүүн бүхэндэ, цехэй хүтэлбэрилхы мэргэжэлтэн бүхэндэ тусхай даабари үгэжэ, энэ гээгдэлэй ушар шалтагаание гүнзэгыгөөр шэнжэлэн элирхэйлжэ, ээлжээтэ партийна суглаан дээрэ хэлсэхэ гэжэ түсэблэбэбди. Тиигээдшье энэ суглаанда бэлэдхэл үргэнөөр эмхидхэгдэбэ. Суглаанай болохо тухай соносхол табан үдэр урда тээ тунхаглагдаба. Гадна энэ суглаандаа заводой түлөөлэгшэдые, парткомой секретариие, мүн тэрэшэлэн цехэй хүтэлбэрилхы тушаалтадые уриха гэжэ шиидхэһэн байнабди.

Имэ бэлэдхэлтэй суглаан яһала дээдэ хэмжээндэ болоо гэжэ хэлэлтэй. Суглаанай үзэмжэдэ август һарын үйлэдбэриин түсэбэй хангалтагүйгөөр дүүрэжэ байһан тухай асуудал табигдаба. Энэ асуудал зүбшэн хэлсэлгэдэ коммунистнуудшье тон эдэбхитэйгээр хабаадаа. Коммунист нүхэр Соловьев үгэ хэлэхэдээ, цехэй механическа албан тон муугаар хүдэлнэ гэжэ тэмдэглээ һэн. Машинистнууд, дежурна слесарьнууд оньһон түхеэрэлгэнүүдэй хойноһоо ёһоор харууһалнагүй. Лентэ ходо таһарна. Тиигэжэ ехэ хохидолдо оронобди. Лентын нэгэ дахин таһархада мянган дүрбэлжэн метр шэл үйлэдбэрилэгдэнгүй хосорно ха юм. Энээн тушаа һанаата болоогүйдэ аргагүй бшуу.

Шэл өөдэнь һунаан татадаг түхеэрэлгын машинист нүхэр Черепанов саг үргэлжын кадрнуудтай болохо, тэдэниие бэлдэхэ, һургаха асуудал тушаа онсо тогтобо. Тэрэньшье тон зүб. Мүнөө манай цехтэ хүдэлмэришэн олоороо дуталдана. Тэдэнэй оролгон, гаралган үлүүсэ олон. Энэ ушар илангаяа байра байдалтай сэхэ барисаатай, мүн хүдэлмэриимнай эрхэ байдал гайтайхан ха юм даа. Ходо халуун пеэшэнэй хажууда хүдэлхэ гээшэ бэлэн хэрэг бэшэ бшуу. Машинист нүхэр Черепанов ажалай жаяг заршам тушаа зүб тогтоо. Архидалган, һогтуугаар хүдэлмэридөө гаралга, элдэб юрэ бусын шалтагаанаар хүдэлмэриһөө хожомдохо, али гарахагүй ябадал һүүлэй үедэ олошоронхой. Энээн тухай аниргүй байжа болохолтой бэшэ.

Үшөө нэгэ ехэ дутагдал юуб гэхэдэ, машинно-ванна цехэй хоёрдохи ээлжээнэй шэнээр баригдаһан системэ дүүрэн хүсэн соогоо хүдэлдэггүй зангаараа. Энэ юунһээ болоноб гэжэ тодорхойлхо хэрэгтэй болоно. Ехэ хөөрэлдөөнэй эсэстэ коммунистнууд имэ шиидхэбэри баталан абаа гэбэл, цехэй бүхы хүдэлмэриие, үйлэдбэриин мүнөө үеын байдалые алишье талаһаань шэнжэлэн үзэхэ, илангаяа хоёрдохи ээлжээнэй шэнэ системые дүүрэн хүсөөрнь ашаглахын тулада юунэй хэрэгтэй байһые элирүүлхэ хэрэгтэй болоо гэжэ шиидхэбэ.

Тэрэ хэлсэһэнээ бэелүүлхын тулада партийна суглаан дээрэ болоһон хөөрэлдөөнэй ушар удхые партбюро заводой техническэ хүтэлбэридэ мэдээсэбэ. Гадна цехэй хүдэлмэри һайжаруулха талаар ямар дурадхалнуудтай байһанаа хэлэхыень хүдэлмэришэдтөө хандаба. Энэ асуудал профсоюзай цеховой комитедэй үргэн заседани дээрэ табигдаба. Эндэ эдэбхитэд олоороо хабаадалсаа. Цехэй хүдэлмэриие һайжаруулха талаар эмхидхэлэй-техническэ хэмжээ ябуулгануудые зохёохо тусхай комиссиие 11 хүнһөө цеховой комитет баталба. Тэрэнэй зохёоһон хэмжээ ябуулганууд партбюро дээрэ харагдаха, коммунист бүхэндэ соносхогдохо, тэрэнэй дүүргэлтын хойноһоо хиналта шангаар табигдахаар хараалагдана.

Цехэй партийна эхин организациин энэ жэлдэ зарлагдаһан суглаанууд тухай эндэ олон үгэ дурдаһан ушарынь юуб гэхэдэ, бидэ үйлэдбэридэ хабаатай гол шухала асуудал нэгэ дахин хэлсэлгээр хизаарланагүйбди. Дүүргэлтынь муухаа заабол хойнонь гараха, бодото үрэ дүн туйлаха гэһэн хүсэлэнтэй байһанаа элирхэйлнэб. Илангаяа үйлэдбэриин хэрэгэй бирагүйгөөр ябажа байхада урда хэлсэһэн асуудалдаа һөөргөө бусаагүйдэ таарахагүй шэнги болодог. Партийна суглаае ёһын тэдысэ үнгэргэхэ гэжэ оролдоо һаа, балай һайн юумэ туйлахань бэрхэтэй ааб даа.

Үшөө нэгэ имэ зүйл тухай тогтолтой. Манай заводто цеховой партийна эхин организацинууд олон. Тэдэнэй зариманиинь үйлэдбэриингээ шэнжэ түхэлөөр өөһэд хоорондоо аргагүй нягта холбоотойгоор хүдэлмэриеэ ябуулха зэргэтэй һэн. Теэд имэ холбоо барисаан энээнэй урда тээ байгаагүй. Урда болоһон тоосото-һунгалтын суглаан дээрэ энэ дутагдал тухай коммунистнууд тогтоһон юм. Жэшээнь, манай машинно-ванна, цехтэ бүридхэлгын, отололго-багсалалгын цехүүд, газогенераторна станци хадаа али нэгэнгүйгөөр хүдэлжэ шадахагүй. Эдэнэй харилсаан имагтал захиргаанай гуримаар шиидхэгдэдэг, харин партийна организацинууд хоорондоо ямаршье холбоогүй байдаг һэн. Коммунистнуудай ажаглалтын ёһоор энэ таарамжагүй ушар зайсуулагдажа байна. Мүнөө бэе бэеынгээ суглаанда өөһэдынгөө этигэмжэтые (хэлсэгдэхэ асуудалай жэшээгээр) эрхэ бэшэ урилсадаг болонхойбди. Тус хэмжээн хэн хэндэмнай... туһатай зүйл боложо ша...

Иигэжэ өөрынгөө пр... гиин гү, али тэрэнэй али ... бариин үйлэдбэриин ... хараадаа абажа, партий... лаае тусхай шэглэлтэйгээ... гол зорилготойгоор ү... байбал, тэрэнэй аша туһа... харагдаха гэжэ өөһэдын... дэлмэриин дүй дуршэлһөө ... лэн хэлэхэ хүсэлэнтэйб. ... тэрэнэй түлөө бодомжынь ... олоһон, һайса зүбшэлсэж... хэһэн түсэб байха ёһотой... жэ асуудал шиидхэхэдээ ... дэ мэргэжэжэ, һайнаар ... зүб тогтоол абаха, алад... хараха, арга боломжоёо ... раар хэрэглэхэ байна гэж... доно.

Мүнөө олонхи партий... низацинуудаар тоосоото... тын халуун хаһа ороод ... Энэ хүдэлмэри адаг хоёр ... үргэлжэлхэ ёһотой ха ... Тиимэһээ партийна ажа... хи энэ шухала кампание... хэн ябуулха зуураа, пар... рой хүдэлмэриие эрхил... дүшэл тухайгаа партийна ... зацинуудые толгойлогшод ... дээ хөөрэдэг һаа, ехэ ... һэн гэжэ һананаб. Энэ ... дөөн залуу секретарьнарт... шье туһатай хэрэг боложо... жэшээтэй. Сэхынь хэлэхэд... лэй үедэ партийна хүдэл... һони һонин шэнэ хубилал... али олон үзэгдэжэ байна ...

Е. БОЖЕДОМ...
Улаан-Үдын шэлэй за... машинно-ванна цехэй пар... эхин организациин секре...

РЕДАКЦИҺАА: Хото, хүдөөгэй партийна эхин ор[ганиза]цинуудаар мүнөө тоосоото һунгалтын суглаанууд боло... бэ. Нүхэр Божедомовой энэ бэшэг тус кампанида зори... на. Тиихэтэй зэргэ парти доторой хүдэлмэрине эм... ябуулдаг дүй дүршэл тушаагаа, энэ талаар өөһэдынгөө ... жа дурадхалнуудые, шүүмжэлхы ажаглалтануудые ма... зетэдэ бэшэхыетнай партийна ударидагшадта, коммун[истнуудта] ханданабди.

Мэргэжэлтэ дурадхана

ҺОЛООМЫЕ СИЛОСТЭЙ ХОЛИЛСОХОДО ҺАЙН

Ре[спуб]ликымнай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй урда харюусалгатай зорилго табигдана. Шэнэ табан жэлдэ колхоз, совхозууд мал ажалай продукци абалгые ехэдхэхэ, гүрэндөө элбэгээр худалдаха зорилготой.

Энэ зорилгые бэелүүлхын тулада юун хэгдэхэ байнаб? Нэн түрүүн ажахынууд адууһа малдаа тэжээл элбэгээр бэлдэхэ, илангаяа силос горитой даража абаха арга боломжотой. Мүнөөмнай хаа хаанагүй ургаса хуряагдажа, силос даргдажа байһан үе. Энэ хаһада оншотойгоор хүдэлжэ, шадаал һаа ехэ силос даража абаһан ажахынууд үбэлжэлгэдэ малаа шэмэтэ тэжээлээр хангаха байна. Теэд шэмэтэ тэжээл горитой абахын тулада энэ жэлдэ силос дарахадаа һолоомо холилсоходо болохо. Урдань имэ арга багаар хэрэглэдэг һэн. Мүнөө жэлдэ республикымнай зарим ажахынуудта силостэ даргдаха ургамал багаар хуряагдана. Үнгэрһэн зундаа орой болотор хүйтэн байжа, олохон нютагуудаар кукуруза мүртэйгөөр ургаагүй бшуу. Теэд ургаһаншье газартаа бүүрсаглажа шадаагүй. Мүнөө имэ кукурузые хуряажа, тэрэ зандань, ямаршье холисогүйгөөр силослэхэдэ тиимэ һайн юумэнь үгы. Кукуруза гээшэмнай шүүһэ ехэтэй тулада ехэ нойтоор даргдаһан силос уһалиг боложо, шанараараа муудана.

Һолоомые силостэй холиходоо юу хэгдэхэб гэбэл, анхан траншей соонь 40—50 сантиметр хүрэтэр зузаан һолоомо дэбдихэ шухала. Тиигээд дээрэһээнь комбайнһаа асаргдаһан кукурузые гү, али силосэй ондоо ургамалые һолоомотой холилсоходо таатай. Нэгэ тонно кукурузада 2 центнер хүрэтэр гэхэ, гү, али 20 процент хүрэтэрнь һолоомо холилсоходо болохо байна. Иигэжэ һолоомые силостэй суттань хэрэглэхэдэ, шэмэтэй болодог.

Силос дарахадаа ажахынууд томо траншейнүүдые бэлдэхэ ёһотой. Мүнөө жэлһээ эхилэн республикымнай колхоз, совхозуудта «Краснояркколхозстрой» экспедициин дурадхаһан шэнэ түхэлэй проектнүүд эльгээгдэжэ, 40 томо траншей бэлдэгдэхээр хараалагдаа һэн. Тиимэ проектээр Сэлэнгын, Загарайн болон бусад аймагуудай ажахынуудта 1000 тонно силосэй багтаамжатай траншейнүүд баригдаа. Тиихэдэ Загарайн XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо бүришье томо 1000—2000 тонно багтаамжатайгаар бүтээгдээ. Энэнь ямар түхэлтэйб? Силос даргдаха нүхэнэй утань 50 метр, үргэниинь 18 метр юм. Дундуураа үндэрынь 2 метр 70 сантиметр. Имэ томо траншей соо силос дарахада, машина техникын хүсэн һайнаар хэрэглэгдэнэ. Бүхыдөө силос дараха хүдэлмэри оньһон аргаар хэгдэнэ.

Үшөө юуб гэхэдэ, томо траншейнүүд соо силос дарахадаа, дүүргэгдэһэнэйнь һүүлдэ һайнаар хушаха хэрэгтэй. Энээндэ баһал һолоомо ородог. Тэрэниие һайса шэглэжэ, 40 сантиметр хүрэтэр зузаан һолоомоор хушабал, шэмэтэ тэжээл гутажа муудадаггүй. Гадна үбэлэй хүйтэндэ силосэй досоогоо хүрэшэхэгүйн тулада, мүн лэ траншейн оройдо нэгэ метр хүрэтэр, тэрэнһээ үлүүшье зузаан һолоомо обоолходо, силос үбэлдөө гэдхэн байдаг.

Энээнһээ гадна, даргдаһан силосые шанартай болгохо хэрэгтэ мочевинэ туһатай. Тэрэниие шэнгэн болгоод, силостэ холидог юм. Мочевиные хэрэглэхынгээ урда тээ 2—3 часта бэлдэхэ (1 килограмм карбамидта 3 литр уһан холигдодог) шухала. Карбимидай азот оруулагдаһан кукурузын силосые һаамхай үнеэндэ 30—35 килограмм хүрэтэр үгэхэдэ болохо байна. Энээнһээ гадна залуу эбэртэ бодо мал, хонид тиимэ силосые амтархажа эдидэг.

Тиихэдэ мүнөө ажахынууд холимог силос дараха аргатай. Тэрээндэ элдэб янзын ургамал ороно. Тиимэ шэмэтэ тэжээл бэлдэхэдэ, 1—1,5 метр гүнзэгы, 5—6 метр үргэн 20—25 метр утатай траншейнүүд таатай. Холимол силосые шанартайгаар даража абабал, ажахынууд адууһа малдаа нилээд ехэ тэжээл бэлдэхэ бшуу.

И. ЕЛАЕВ,
Буряадай Хүдөө ажахын министерствын агроном.

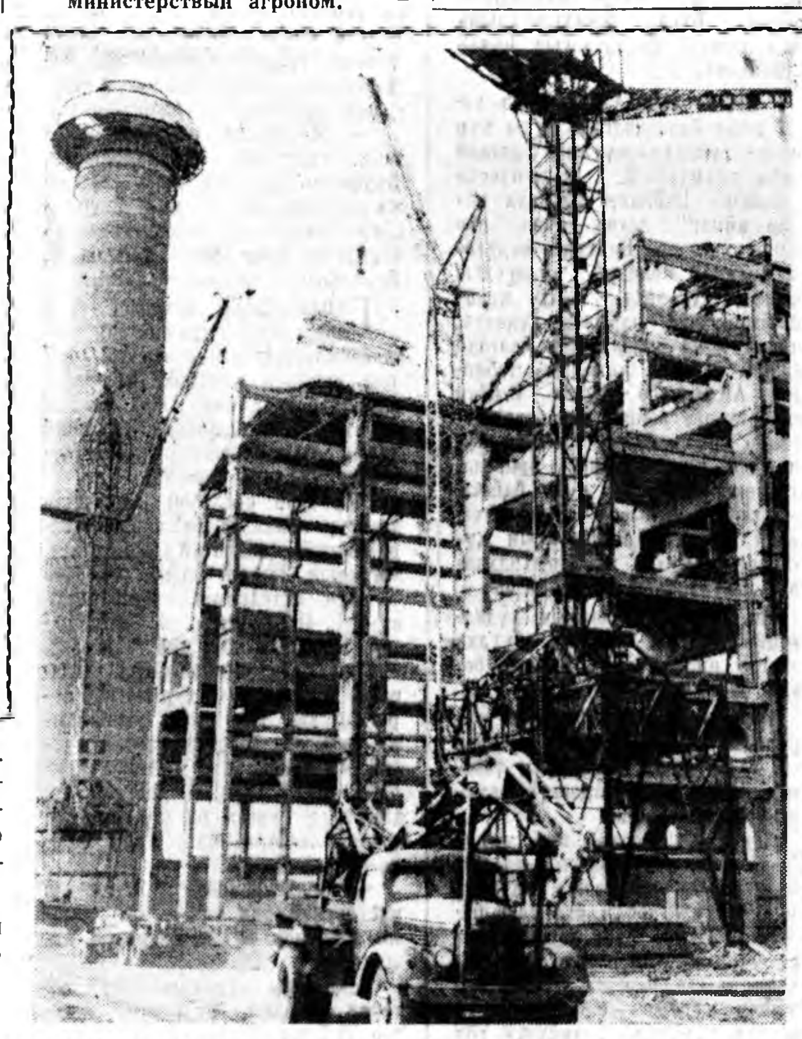

ЭСТОНИИН ССР-тэ таряа хуряалга түлэг дундаа. Эндэхи хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд гектар бүриһөө дунда зэргээр 22,5 центнер таряа ургуулха уялга абанхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Пыльванска районой «Вернора» гэжэ совхоздо.

МОСКВА. А. С. Яковлевай ухаалан зохёоһон нэгэ рельстэй дүүжэн харгын энэ вагонниие СССР-эй Арадай ажахын туйлалтануудай выставкэ дээрэ хаража болохо байна. Имэ вагон 115 пассажирые тээхэ, час соо 120—150 километр ябаха юм. ТАСС-ай фотохронико.

КРАСНОЯРСКА ХИЗААР. Назаровска ГРЭС-тэ 500 мянган киловатт хүсэтэй тон һонин генераторай тодхогдохо блок баригдажа, хабсаргагдажа байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: тэрэ блогой хабсаргагдан тодхогдохо корпусой барилга.

ТАСС-ай фотохронико.

УЛААН ХИРПИИСЫН ЭЗЭН

Үнинэй танил нүхэрэйнгөө үнэн сэхээр оролдожо ябахада, урмашангүй лахабши. Тэрэнэй ажалай габьяа тухай тон мэдэхэл юумэеэ тобшохоноор хөөрэхэ хүсэлтэйб.

Арбан гурбан жэлэй саада тээ Дээдэ-Онгостойн хирпиисын заводто ажалда ороходомни, Афанасий Авдеевич Пешев хирпиисэ галдадаг цехтэ мастераар ажаллажа байгаа һэн. Афанасий Авдеевичтэй танилсаад, сугтаа хүдэлхэ бүреэ тэрэнэй ямар шунал оролдосотойгоор ажалаа хүтэлбэрилдэгыень хоёр нюдөөрөө харахадаа, ямар ойлгосотой намдуугаар заабари үгэн, үбгэн залуушье хүдэлмэришэдтэй илгаагүйгөөр хөөрэлдэжэ байхыень дуулахадаа, ехэл һайн хүн хадаа гэжэ эгээ түрүүн мэдэрээ бэлэйб.

Улаан хирпиисэ эрхим шанартайгаар хэхын түлөө мастер Пешев бүхы хаба хүсэеэ гарган оролдодог. Аяг зангаараа хүдэлмэришэдтэ тон таарадаг байха юм. Шэнэ барилгануудта һайн шанартай хирпиисэнүүдые элбэгээр эльгээбэл, ушаргүйгөөр баярлаха. Хэрбээ хирпиисын голодоһон боложо хаягдаа һаань, тус дутагдалые дарыхан түргэн усадхахын түлөө эрид шангаар тэмсэхэ. Тиихэдээ харааха, зандарха зан огто гаргадаггүй, үнэн бодото эрилтэнүүдые табидаг. Хирпиисэ галдалгын ажал бэрхэтэйхэн гээшэ. Бүхэли үдэр халуун пеэшэнэй хажууда хүдэлхэш. Энэ хүдэлмэриин хэдышье хүндэр байгаашье һааһъ, Афанасий Авдеевич тэсэбэри ехэтэйгээр, зориг түгэсөөр ажалладаг. Үбэлэй янгинама хүйтэн дундуур гансахан майкатай хүнүүдэй һаяхан галдагдаһан хирпиисэ пеэшэн сооһоо гаргажа байхада, мастер Пешев хирпиисэ бүхэниие нюдөөрөө харан шалгахаһаа гадна, гараа раа барин шалгадаг. Хирпиисын һайн шанартай байгаа һаань, баяртайгаар энеэбхилдэг. Муу шанартай байгаа һаань, шарайгаа барагар болгон, лаборатори руу гү, али пеэшэ түлидэг газар тээшэ шамдуу түргөөр алхалдаг.

— Хүн ажал хоёр тон нягта барисаатай байха ёһотой. Тиимэһээ хүдэлмэришэдые үргэлжэ урмашуулха, ажалынь бүхы талаһаа хүсэдөөр хангаха хэрэгтэй,— гэжэ Афанасий Авдеевич хөөрэдэг.

Мастер Пешевэй урмаа хухаржа гү, али хэрүүл хараал гаргажа байхыень нэгэтэшье дуулаагүйб. Харин улам шунал эдэбхитэйгээр оролдожо, ажалаа һаатуулангүйгөөр эрхим шанартай хирпиисэ ехээр хэжэ, һаруул һайхан ордон гэрнүүдые олоор барижа хүн зониие баярлуулха, урмашуулха гэжэ сэдьхэжэ ябадагынь тон эли.

Арбаад жэлдэ мастераар ажаллаһанайнгаа һүүлдэ Афанасий Авдеевич Пешев тус заводойнгоо участогай начальнигаар томилогдоо бэлэй. Тиигэжэ тэрэнэй ажал улам харюусалга, эрилтэ ехэтэй болоо һэн. Һара бүридэ хоёр миллион хирпиисэ эрхим шанартайгаар хэжэ, республикынгаа бүхы шэнэ барилгануудые хангаха хэрэгтэй. Зунай сагта элһэ шулуутай шабар ехэнхинь дайралдажа, нойтон хирпиисэ бутаржа хаягдаха гү, али үбэлэй сагта хүрэһэн шабар хэблэдэг машиниень хахаажа байлгажархиха гү, али пеэшэн соохи хирпиисын олонхинь барисалдажа шатаад голодоһон болошохо. Имэ хэрэгэй болохогүйн түлөө Афанасий Авдеевич эрид шангаар тэмсэдэг.

Голодоһогүйгөөр хирпиисэ хэблэхэ, галдахын түлөө ехэнхиень хинан шалгаха. Заводойнгоо бүхы хүдэлмэришэдэй бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллахын түлөө тон эдэбхитэйгээр оролдохо. Хэрбээ ажалайнгаа һаатаа хадань, Афанасий Авдеевич хүдэлмэришэдтөө хандан: «Хүн юушье хэжэ шададаг. Дүүргэгдэхэгүй түсэб гэжэ байдаггүй. Бидэл ямаршьеб алдуу хэнэбди гэдэг бэлэй. Һүүлдэнь нээрээшье бүхы шалтагаанууд усадхагдажа, заабол түсэбөө дүүргэдэг һэмди.

«Дэгэл захатай, хүн ахатай» гэдэгтэл, ажалай бүтээсэ хүтэлбэрилгын лэ ашаар дээшэлдэг ха юм. «Ажал өөрөө бүтэдэггүй, тиимэһээ хүдэлмэришэ хүнүүдые тон һайхан сэдьхэлээр хүтэлбэрилхэ ёһотой» гэжэ начальник Пешев заводойнгоо нэгэ суглаан дээрэ хэлэжэ байгаа бэлэй. Тэрэ имэл сэдьхэлээр хорин жэл соо хүдэлмэришэдые хүтэлбэрилжэ байна.

Үнгэрһэн түүхэтэ долоон жэл соо оронноймнай ажабайдал ямар ехээр хубилаа гээшэб, улаан хирпиисээр хэдэн ехэ барилга бодоо гээшэб! Энээн тухай Афанасий Авдеевич урма баяртайгаар хөөрэжэ ябадаг. Мүнөө тэрэ шэнэ табан жэлэй ажалай добтолгодо ороһов ударна гвардиин түрүү зэргэдэ урдынхидаал адли жагсаһаар.

Тэрэнэй ажалай габьяа гэршэлһэн грамота, баясхалан, элдэб янзын шагналнуудые тоолохо болоо һаа, арбан хургаяа оло дахин дараха байхат.

Улаан-Үдын хирпиисын заводой участогай начальник, хүдэлмэришэн ангиин түрүү хүбүүн, коммунис ажалай ударник Афанасий Авдеевич Пешев мүнөө «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» гэһэн медальда хүртэнхэй. Хойшодоо үшөө ехэ ажалай амжалтануудые туйлахыень Афанасий Авдеевич Пешевтэ хүсэебди.

Н. ЦЫНГУЕВ.

Редакцида ерэһэн

бэшэгүүдһээ

ЯЛХИТАЙ ХАРГ...

Аймагай түб тосхонуудые... той холбоһон гол харгынууд... нөөшье яһалал дардам ... гээшэ. Харин тиихэдэ аймаг... һөө саашаа, хүдөө ошоһон ха... хүсэд һайн анхарал табигда... зангаараа. Гэхэ зуура ... харгые һайжаруулхын тула... үедэ яһала хүсэ зөөри һомол... болоошье һаань, харгы за... рюусалгата нюурнуудай, ху... ришэдэй ажалдаа хайша ... хандадаг дээрэһээ, биратай ... хэгдэнэгүй.

Жэшээ болгон, Хори-Х... хоёрой хоорондохи харгы ... үзэе. Ашаанай машинын я... хын аргагүй муу, ялхитай, ... Үлэнтын хушуун гэдэг хүта... дар харгын газарай хүдэлмэ... дэжэ эхилһээр гурбан жэл ... теэд мүнөө болотор харгы ... даагүй. Энэ хүтэлые тойро... лоошод ямар муу харгыгаар ... жа, машинаяа хии тала ру... нэ, эбдэнэб, хэды ехэ бенз... дана гээшэб?

Хэжэнгын, Элхиин харгы ... ехэ муу. Нюруунь жэгдэл... тэндэ хүнэй толгойн шэнэ... хайр шулууе хаяжархёод, ... шад тэрэнээ няттаруулха, ... рүүлхэ гэжэ оролдолго гар... һууһаар.

Харгын захаархи дарагар... байрануудта һуудат харгы ... рилагшад, харгын мастерну... дынгөө сэхэ харюусалгата ху... ридэ тон халирхайгаар ... гэжэ һанамаар. Юундэб ... мүнөө үедэ харгын хон... элһэ хаяжа, замай захын ... бай хэмхэрһэн хүбөө заһажа ... һан хүнэй харагдахань шух... рин харгын захаархи ногоо... жа, үмсынгөө малда үбһэ ... жа байһан харгышад ябад... дайралдахань олон байха.

Нютагай Соведүүдэй гүйс... комитедүүд харгы заһаба... асуудалда ханалгатайгаар ха... тэндэ үзэгдэдэг дутагдалнууд... ры усадхаха ёһотой.

Ц. ТОКТОХО...
манай хүдөө бэш...

Хаана хадуулха...

Манай «Комсомольский» ... Яруунын аймагай эгээл холы... хы болодог.

Ажаүйлэдбэриин ам... һайнаар эрхилэгдэхэ тудам ... ной һуудал байдалшье түрг... жарна. Жэшээ болгон ха... ажалшадаймнай олонхинь ш... бууса түхеэрэнхэй, байра ... лааралаа һайн.

Худалдаа наймаан, кино, ... лиотекэ, һургуули — хүнэй ... лохо эрилтэ хангаха эмхи ... зүүд маанадай, бүлын... аша туһын түлөө хүдөө... зоной харюусалгадагүй ... жэнүүд үшөө дайралдана ... хондомнай хубсала... ской бии аад, харин ... сабхи хадагалагүй байха ... шэе һаа, үнөө захуулха ... рикмахер байхагүй. ... хэдэг, гэрэй электропри... дые заһадаг мастерской ... доогүй гэжэ хэлэхэньшье ... шэг бээз. Харин хүндэ тон ... ла, үдэр үдэртэ гаража ... даг эрилтые хангахын ... Яруунымнай аймагай пром... нат манай совхоздо онсо ан... хандуулха байгаа гэжэ һанана...

Р. ДОНДУП...
совхозой модошо дар...

МҮРЫСӨӨНДЭ ИЛАБА

Могсохоной отделенидэ (Чиисаанын совхоз) Тураасгайн ажахын тоосоото хонишодой бригада бии юм.

Хонишодой бригадануудай хоорондо һайн ноохо ехээр хайшалжа абахын түлөө мүрысөөндэ тураасгайнхид түрүү һуури эзэлбэд.

Тус бригадын хонишод 94,6 центнер ноохо хайшалха түсэбтэй аад, 122,95 центнер һайн шанартай ноохо хайшалжа, түсэбөө 130 процент дүүргээ.

Тиигэжэ хонин бүриһөө 3 килограмм 590 грамм ноохо хайшалба.

Тураасгайн хонишодой бригадада (бригадирынь нүхэр Б. Д. Базаров) КПСС-эй райкомой болон аймгүйсэдкомой тогтоолоор үнэтэ бэлэг барюулагдаа.

Тураасгайнхид ажалайн... энэ амжалтые ерэхэ жэлдэ ... хэжүүлхын тула хонидтоо һа... шанартай үбһэ тэжээл бэлдэ... байна.

Ж. БАДМАЕВ.
селькор.

Хориин аймаг.

ЛИТВАГАЙ ССР. Вильнюсэй «Эльфа» гэжэ завод республикын электротехническэ томо предприяти юм. Энээнэй бүтээн гаргаһан зүйлнүүд манай орон доторһоо гадна, мүн хилын саанашье мэдээжэ болонхой. Түрүүшын зургаа һарын турша соо тус завод багашаг хүсэтэй элдэб янзын 897 электродвигатель, 75 мянган магнитофон бүтээн гаргаа.

Долоон жэлэй түсэбэй даабаринуудые дүүргэлгын талаар ехэ амжалта туйлаһанай түлөө «Эльфа» завод Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Эльфа» заводой контролер Люда Амахина «Айдас» гэжэ магнитофонуудые шалгажа байна. ТАСС-ай фотохронико.

А. М. ГОРЬКИИН КАЗАНСКА МУЗЕЙДЭ

КАЗАНЬ. (ТАСС). А. Ф. Кадомцевада, тэрэнэй хүбүүд — Иван, Эразм, Михаил гэгшэдтэ зорюулагдаһан материалнуудтай шэнэ витринэ А. М. Горькиин нэрэмжэтэ Казанска музейн номой таһагта табигдаа.

«Эхэ» гэжэ романай анха түрүүн хэблэгдээд байхада, Ниловна шэнги иимэ эхэнүүд бодото дээрээ байхагүй ха гэжэ зарим нүхэд Алексей Максимовичта хэлэһэн юм гэдэг. Алексей Максимович тэдээндэ харюу үгэхэдөө, Анна Федоровна Кадомцевагай нэрые дурдаһан байгаа. Тэрэнэй хүбүүд бултадаа революционернүүд, большевигүүдэй партида оронхой. Михаилайнгаа, тэрэнэй нүхэдэй түрмэдэ байхадань, зугадалга эмхидхэхын тула шухала бомбонууд ба буу зэбсэг хаалтада һууһан революционернүүдтэ Анна Федоровна өөрөө дамжуулһан юм.

Мүнөө Москвада байдаг Ольга Михайловна Кадомцева — Эразм Кадомцевай бэргэн — тэрэ сагта болоһон ушар тухай дурасхаал, Анна Федоровнагай, тэрэнэй хүбүүдэй фото-зурагуудые эльгээгээ.

— Һаядаа үшөө нэгэ бэлэг Москваһаа абаабди. Алексей Максимовичта, булынь гэшүүдтэ хабаатай хоёр мянга шахуу номууд тэрэ бэлэг доторнь бии байба. Энэнь манай музейн залнуудай нэгэн соо тусхайта һууряа эзэлхэ тон һонин библиотекэ болоно. Тэрээнһээ гадна, суута уран зохёолшын өөртэнь хабаатай хэдэн эдлэл оложо абаабди. Эдэмнай музейн экспозициин зохихо бүлэгые мүн лэ арьбадхаха,—гэжэ музейн директор М. Н. Елизарова ТАСС-ай корреспондентдэ мэдээсэбэ.

ОСЕТИДЭ АНХА ТҮРҮҮН

ОРДЖОНИКИДЗЕ. (ТАСС). Автотракторна электро-түхеэрэлгэ бүтээдэг Кавказдахи томо заводой коллектив Осетидэ анха түрүүн амаралтын хоёр үдэртэй неделидэ оробо.

Энэ шэнэ гурим Осетиин машина бүтээгшэдэй зүгһөө һайшаагдан угтагдаа. Энээнһээ уламжалан заводой түхеэрэлгэ бүри һайнаар, хүсэд бүринөөр ашаглагдадаг болоо. Урда тээнь станогуудые урилжа табихын, точно лининүүдые хубилгахын тула хүдэлмэриин үдэр ажалладаг байһан. Харин мүнөө бүхы заһабари воскресени ба субботодо — ажалда ямаршье хохидол ушаруулхагүйгөөр хэгдэдэг болонхой.

Гол шухала талань юуб гэхэдэ, хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай һураха, спорт эрхилхэ, сэнгэхэ зугаалха сагынь ехэ болоо.

ФЕРМЭНҮҮДТЭХИ „ШЭНЭ ҺҮРЭГҮҮД"

ИОШКАР-ОЛА. (ТАСС). Эстониин улаан үүлтэрэй олохон үнеэд Мариин АССР-тэ түрүүшынхеэ асарагдаа. Тэрэшэлэн Ленинградска областьһоо хара эреэн зүһэтэй 3 мянгаад үнеэн асарагдахань. Һү ехэтэй үүлтэрэй мал бии болгохо хараа бодол эндэ шууд баримталагдана.

Нютагай юринскэ, костромской үүлтэрнүүд муу бэшэ гэжэ тоотой юм. Тиигэбэшье Эстониин улаан, хара-эреэн үнеэд бүри һайн байна. Мариин малшад энэ ушарые хараада абажа, түсэбтэ табан жэлэй һүүл тээшэ колхоз, совхозуудта һү һаалгын хэмжээ 113 мянган тоннодо хүргэхэ зорилго табинхай.

Ленинградай үүлтэрэй үнеэд эндэхи колхозуудта нютагжаа гэжэ тоолоходо болохо. Эстониин үүлтэрэйхи имагтал совхозуудта үдхэгдэн, тусхай тэжээл дээрэ байлгагдана.

ТУВЫН ГУРБАДАХИ КОЧЕГАРКА

КЫЗЫЛ. (ТАСС). Республикын ниислэлһээ табан километртэ шахтёрнуудай шэнэ тосхон баригдажа эхилээ. Эрхим шанартай шулуу нүүрһэнэй ехэ нөөсэ баялиг эндэһээ олдонхой. Тэрэниие дээрэһээнь сэхэ малтажа абаха байна.

Мүнөө эндэхи карьертэ бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэгдэнэ. Уралмашзаводһоо асарагдаһан мантан томо экскаваторнууд эндэхи нүүрһэнэй баялигые 70 метр хүрэтэр малтажа гаргаха.

Каа-Хемскэ нүүрһэнэй уурхай —энэ республика доторхи эгээн ехэ уурхайнуудай нэгэн. 15 метр хүрэтэр зузаан нүүрһэнэй үе бии юм. Энэнь Тувын гурбадахи кочегарта болохо.

РОССИН ЭГЭШЭ ДҮҮ РЕСПУБЛИКАНУУД

УДМУРТИИН ХИБЭС НЭХЭГШЭДЭЙ БЭЛЭГ

ИЖЕВСК. (ТАСС). Ижевскэ урламал эдлэлнүүдэй фабрикын хибэсээ (ковёр) нэхэдэг цех нэгэ хибэсые онсо шухала удха шанартайда тоолоно. Тэрэнь станогһоо гаргагдаад, хүдэлмэришэдэй, урлалгын комиссиин гэшүүдэй шэнжэлэн харахын тула ханада татагдаа.

Үнгэтэ киногой экран дээрэхидэл адляар соёлой ордонууд, театрнууд, эртэ урдын дурасхаалта зүйлнүүд, Удмуртиин ниислэлэй шэнэ барилганууд тэрэ хибэс дээрэнь аржын харагдана. Зүүн таладань «ИЖ» гэдэг, олондо мэдээжэ маркын машинануудай хажууда мотоциклистнүүд жэрылдэн зогсонхой. Баруун таладань — харгыгаар табилуулжа ябаһан хүнгэн автомобильнуудай колонно харагдана: энэнь Ижевскын һаядаа бүтээн гаргаха продукци. «Ижевск» гэжэ нэрлэгдэһэн энэ хибэсынь үндэһэн заншалай олон үнгэтэ угалзаар шэмэглэгдэнхэй.

Совет засагай 50 жэлэй ойдо бэлэг болгогдохо энэ хибэс фабрикын эрхим мастернуудай — В. Бушмакина, В. Иванова болон бусадай — олон һарын ажалаар уралагдан бүтээгдэв.

ХАНИ БАРИСААНАЙ ҺАЙНДЭРНҮҮД

ГРОЗНЫЙ. (ТАСС) Улаан бүдөөр гоёогдон, шэмэглэгдэһэн автоколонно хадын ташалуур харгыгаар табилуулна. Урдаһаань ябаһан хонишод папаха малгайнуудаараа тэдэниие амаршалан: «Ботлигайхид Веденогойхидто ошохотнай гү? Харгы замдаа золтой ябагты!» гээд юрөөнэ.

Ботлих, Ведено гэжэ хангил шэлээр хаха эсхэгдэһэн Дагестанай ба Чечено-Ингушетиин хуушанай тосхонууд. Тэдэ аха дүү хоёр республикын районуудай эдэ түб тосхонуудта ажаһуудаг зониие хоорондонь холбоһон хани барисаанда хада уулануудшье һаад хэжэ шадахагүй байна. Хони үсхэлгын, саад тарилгын талаар эмхидхэгдэһэн мүрысөөн, дүй дүршэлөө абалсалга — хани барисаанайнь эшэ үндэһэн болоно. Хоёр тосхонойнгоо али нэгэндэ хани нүхэдэй жэл бүри ээлжээгээр уулзадаг ушар эндэхи һайн һайхан ёһо заншал болонхой.

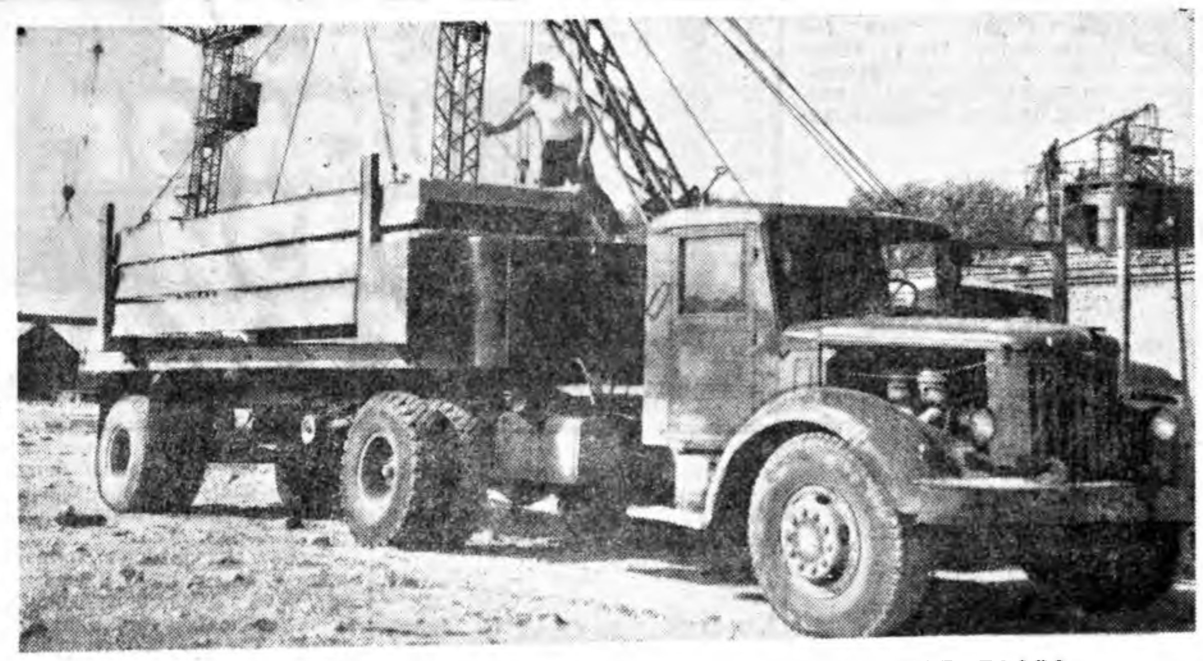
Мүнөө Ведено тосхонойхид айлшадаа угтан буулгаа. Тэдэнэр өөһэдынгөө ажахын амжалтанууд тухай, Совет ороной ойн ехэ баярай урда тээ эдэнэй сэдьхэл хүдэлгэжэ байһан һанал бодолнууд тухай хөөрэбэ. Энэ һайндэрынь хоёр тосхоной эдэбхитэдэй хамтын концертээр дүүрэбэ. Эндэ чечен, лагска ба ород угэнүүд зэдэлбэ.

КОМСОМОЛЕЦОЙ ГАБЬЯА

ЯДРИН. (Чувашай АССР. ТАСС). Таһалга соо үлэһэн үхибүүд тухайдаа һанан гэхэдэнь, гэрэй модон ханануудта гал аһашанхай, сонхын забһарнуудаар утаа уняар бааян гаража байба. Эгээл энэ үеэр шатажа байһан гэр хүдар нэгэ хүн гүйжэ ороод, айшаһан басагадые удаа дараалан газаашань гаргаба...

Тэрэ зоримгой хүниинь Чебоксара хотын шлифовщик Николай Молев байшоо. Николай амаралтынгаа үедэ түрэлхидтөө айлшалжа ерэһэн аад, эсэгэтээ хамта түймэр сарaлсахаяа гүйлдэжэ ошоһон байба.

Комсомолец Николай Молев — түрүү хүдэлмэришэн, спортдо ехэ дуратай хүн. Санын урилдаагаар 2-дохи разрядтай, цех доторoo волейболой командада хабаададаг юм. Молев үхибүүдые абарха үедөө нэгэ бага шатаһан байгаа. «Санаар ябаха болотор эдэгэнэ аабза даа!» гээд шоглоно. Шэн зоригто комсомолец шагналда табигдаа.

«Облмежколхозстрой» гэжэ трестын харьяата винницкэ түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдэй завод областиин колхозуудай культурно-ажаһуудалай барилгада, мал ажалай байрануудые тодхолгодо зорюулан 10 мянган кубометр конструкци үгэхэнь. Долоон һарынгаа түсэбые болзорһоо урид дүүргэээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдые колхозуудта эльгээхын тула ашажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

ӨӨРЫГӨӨ ХҮМҮҮЖҮҮЛХЭ ГЭДЭГ ЮУБ?

Людмила САПОЖНИКОВА,
педагогическа эрдэмэй кандидат, Украинын ССР-эй психологиин институдай эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ

Һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулхадаа совет багшанар үхибүүдэй өөһэдөө бэеэ хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэхэн удха шанар олгодог. Үхибүүдэй өөһэдөө бэеэ хүмүүжүүлхэ ябадал хүн бүхэндэ һайн зан абари, хүсэл зориг хүмүүжүүлхэ хэрэгэй шухала хубинь болоно гэжэ багшанар тоолодог.

Психолог Людмила Сапожниковагай тэмдэглэлые АПН уншагшадтаа дурадхана.

12 наһатай хүбүүнһээ эхэнь нэгэ юумэ асууба. Теэд, хүбүүнинь харюусабагүй. Асуудалаа дабтахадань — баһал абяагүйл байба. Гурбадахяа асууба. Хүбүүнинь дуугайл зандаа. Эхэнь гайхаба. «Энэ ши яабаш?»— гэжэ һураба. Хүбүүнинь нэгэ хуудаһа абаад: «Нэгэ үдэрэй туршада хэнтэйшье хөөрэлдэхэгүй гэһэн зорилго урдаа табяаб. Би өөрынгөө хүсэл зоригые хүмүүжүүлхэмни. Тиимэһээ шинии асуудалнуудта харюусаха аргамгүй»,—гэжэ бэшэбэ.

Энэ ушар энеэдэтэй бэээ. Гэбэшье үхибүүдэй яагаад заримдаа өөһэдыгөө хүмүүжүүлдэгые, һайн зорилгынь, яажа буруу талаараа арьелдэдэгые харуулна.

7-дохи класста һурадаг нэгэ басаганай тон шанга, тон болохотой зорилго урдаа табиһан жэшээ харуулая. Багшань үхибүүдэй өөһэдөө бэеэ хүмүүжүүлхэ тухай хөөрэжэ үгэһэн байгаа. Тэрэ басаган үдэр үдэрэй тэмдэглэл хэдэг дэбтэр дээрээ иигэжэ бэшээ һэн: «Эдэ үдэрнүүдтэ би ехэ юумэ бодожо үзөөб. Залхуурхаяа болихо, һайнаар номоо үзэхэ, бэеэ журамтайгаар абажа ябаха гэжэ шиидэбэб». Үглөөдэрынь дэбтэр дээрээ иигэжэ бэшэбэ: «Дурагүй юумэеэ хэхэ гэжэ бэеэ баалаха гээшэмнай ехэл хүндэ юм байна гэжэ һаял ойлгобоб. Хэшээл хэжэ байхадаа, сонходо гүйжэ ошохо дурам хүрэнэ. Теэд мүнөөдэр хадыш дуранайнгаа хүрөө һаа, һууриһаа бодонгүй хэшээлээ хэжэл һуугааб. Саашадаа дэбтэр дээрээ хэһэн тэмдэглэлһээнь харахада, тэрэ басаган өөртөө тон нэтэрүүгээр «тэмсэһэн», залхуурхаяа болихын түлөө элдэб арга хэрэглэһэн байна. «Энэ долоон хоног соо би хэшээл хээгүйдөө телевизор харахагүй гэжэ шиидэбэб. Бэеэ барингүй телевизор харажархигүйн тула, дамжуулгын программашье харанагүйб...»

Энэ басаганай иигэжэ бэеэ гартаа бариһан, өөртөө хүсэл зориг хүмүүжүүлһэн ушар өөрөө өөрыгөө хүмүүжүүлхэ тон шанга хүдэлмэриин үльгэр жэшээ болоно.

Бэеэ өөдэ татаха гэһэн сэдьхэл үхибүүнэй боргожохо үедэ түрэдэг. Арба гаран наһанай үхибүүдэй ухаан бодолой, залан сэхэ сэдьхэлэй эршэмтэйгээр хүгжэжэ байха үедэ бэеэ өөдэ татаха хүсэл тэдэндэ түрэдэг. Теэд бэеэ өөдэ татаха сэдьхэл урда тээхи ябасаар бэлдэгдэдэг байна. Һайн хүмүүжэл хадаа үхибүүдэй өөһэдөө бэеэ өөдэ татахые уряалдаг. Хүмүүжэл, үхибүүдэй өөһэдөө өөһэдыгөө өөдэ татаха гэһэн сэдьхэл нэгэ бухэли болгожо, эдирхэн эрхэтэдэй сэдьхэл ухаанай хүгжэлтын тон шухала эрхэ байдал хангадаг.

Өөрынгөө муүе мэдэжэ, һанаагаа зободог үхибүүд бэеэ өөдэ татаха гэжэ илангаяа ехээр эрмэлзэдэг байна. Эдэ үхибүүд һургуулида байхадаа үшөөл бэеэ биратайгаар абаад ябажа шаданагүйбди гэжэ мэдэрдэг. Коллективэйнгээ нүлөөн доро арба гаран наһатайшуул өөрыгөө шэнэ ёһоор сэгнэн, дутагдалаа эли тодоор хаража абана. Тиин өөрөө өөрыгөө зэмэлнэ, аягүйрхэн эшэнэ. Зүб тобшолол гаргажа, бэеэ өөдэ татаха гэжэ сэдьхэнэ. Иигэжэ һурагша өөрөө өөрыгөө хүмүүжүүлжэ эхилдэг. Наһажаал хүнүүдтэй гү, али нүхэдтээ харилсаха ябадалдань тойбо татадаг, хэрэггүй муу байдал ушаруулдаг дутуу дунда зүйлнүүд— залхуурха, түргэн сухалдаха, шэрүүн ааша гаргаха, үсэрхэхэ гэхэ мэтэ тухайгаа үхибүүд һанаагаа зободог юм. Энээнһээ гадна, эдэ дутагдалнуудынь тэдэнэй һуралсалда, хүгжэлтэдэ һаад ушаруулна бшуу.

Гэбэшье дутагдалаа ойлгожо, хаража абаха гээшэ үхибүүн бүхэндэ бэеэ өөдэ татаха сэдьхэл түрүүлдэггүй юм.

Бэеэ өөдэ татаха гэһэн сэдьхэл өөрыгөө хажуу тээһээнь хаража, шэнжэлжэ, ямар байха ёһотойгоо сасуулжа, өөртөө шүүмжэлхыгээр хандаһан ябадалаар бэлдэгдэдэг.

Бэеэ өөдэ татаха сэдьхэлэй бэелэл үхибүүдэй урдаа табиһан зорилгоһоо дулдыдадаг. Энэ зорилгонь тэдэнэй наһанһаа, мүн дүй дүршэлһөө улам тодо һонор боложо, өөһэдөө бэеэ хүмүүжүүлхэ хэрэгыень тодорхойлдог байна. Өөһэдөө эдэбхитэйгээр бэеэ хүмүүжүүлжэ, дутагдалаа нэтэрүүгээр усадхажа байһан олонхи үхибүүд дурагүй юумэеэ хэхэ гэжэ өөһэдыгөө бааладаг. Тэдэнэй үдэр үдэрэй тэмдэглэлнүүд дотор иимэ зүйлнүүд дайралдадаг: «Бэеэ баалажа, ондоо юумэ ехээр хэнэб», «Бүхы юумэеэ хээгүйдөө столһоо бодоногүйб», «Амар заяа өөртөө үзүүлэнгүй— дурагүй юумэеэшье хэнэб». Олонхи үхибүүд үдэртөө хэхэ юумэеэ эртээнһээ тэмдэглээд, тэрэнээ дүүргэхэ гэжэ аһан шадалаараа оролдодог. Үгышье һаа, бэедээ тон шанга хизаарлалта хэдэг: «Газаа гарахагүйн тула эжыгээ газааһаам суургадаад яба гэдэгби», «Ерээдүй тухай толгойдоо гоё бодол оруулхатаяа адли, тэрэнээ болюулжа: «Хүрөө, түрүүшээр хэшээлээ хээдхи»,— гэдэгби».

Үдэр бүри өөрынгөө урда тоосохо, абаһан уялгаяа ходо һанажа ябаха, нүхэдэйнгөө урда муу болохогүй гэжэ һанаагаа зобохо гээшэ үхибүүдэй бэеэ өөдэ татаха ябадалда туһа хүргэдэг.

Үхибүүдэй өөһэдөө бэеэ хүмүүжүүлһэнэй дүнгынь ямар юумэнһээ харагдадаг бэ? Тэдэнэй бэеэ абажа ябаха аяг зангынь хубилдаг, өөһэдтөө шэнэ, шэрүүн эрилтэ табидаг, ямар бэ даа зүрилдөөе бодолтой һайнаар дабажа шададаг.

Үхибүүд өөһэдөөл бэеэ хүмүүжүүлжэ, энэ талаар илалта туйлажа байнабди гэжэ һанадаг. Харин наһажаал хүнүүд ондоо юумэ ойлгохо ёһотой. Өөһэдөө бэеэ хайшаншье гээд һаань өөдэ татаха даабари урдаа табиха үедөө багашуул тон ехэ бэрхэшээлтэй ушардаг. Олонхи ушарта тэрэ даабаряа бүхы дээрэнь, дүүргэхэеэ ойлгожо ядадаг. Дан холын гэхэ гү, дан үлүү ехэ зорилго табибал—тэдэнэр бодото хүдэлмэриин бодото онол арга хэрэглэжэ шадангүй, шунал зоригоо хии газарта гаргаад, ямаршье үрэ дүн туйладаггүй байха юм. Зарим ушарта ямар бэ даа амжалта туйлаха найдалаа гээжэ, бэеэ өөдэ татахын хойноһоо оролдохоо болишодог.

Тэрээнһээ гадна, һургуулиин үхибүүд өөрыгөө хажуу тээһээ адаглан хаража, ухаан бодолой талаар ямар бэ даа нэгэ хубилалтын болоно байһые ойлгожо шададаггүй юм. Эгээл тиимэһээ саг соонь тэдэндэ туһалжа, бэеэ хажуу тээһээ хайшан гэжэ адаглахаб, энэ талаар ямар онол арга хэрэглэхэб гэжэ хэлэхэ, заажа үгэхэ, мүн үхибүүдэй бэеэ өөдэ татаха хэрэгтэ эли тодо амжалта туйлаа һаань—магтаха гээшэ тон шухала байна.

Һургуулиинхид өөһэдөө бэеэ хүмүүжүүлхэ үедөө наһажаал хүнүүдэй саг үргэлжын, тодорхой һайн, бодомжотой хүтэлбэри хүлеэдэг. Бэеэ өөдэ татаха айхабтар ехэ үйлэ хэрэгтэнь үхибүүдтэ туһалхадаа, багшанар болон түрэлхид ерээдүйнгөө нэрэтэй түрэтэй түрүү хүнүүдые хүмүүжүүлнэ гээшэ.

(АПН).

Улаан-Үдын 4-дэхи дунда һургуулиин бүлэг һурагшад хэшээлдээ ошожо ябана.

Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО

Американска гурбан самолет унагаагдаа

ХАНОЙ. (ТАСС). Вьетнамай арадай армиин зенитчигүүд Куангбинь, Куангнинь провинцинуудта августын 31-нэй үдэр американска гурбан самолёт унагаагаа гэжэ ВИА агентство мэдээсэбэ.

Иранийе шэнжэлэгшэдэй конгресс

ТЕГЕРАН. (ТАСС). Дурна зүгые, Иранийе шэнжэлэгшэдэй уласхоорондын конгресс Тегеранай университедэй байшан соо нээгдээ. Энээндэ 33 оронһоо ерэһэн 200 гаран эрдэмтэд, мүн ЮНЕСКО-гой түлөөлэгшэд хабаадана.

Джакартын хүн зоной тоо

Һүүлэй бүридхэлэй мэдээнэй ёһоор, Индонезиин ниислэл хотодо 3 миллион 649 мянган хүн ажаһууна.

Американска хархисуудай зэрлиг ааша

НЬЮ-ЙОРК, сентябриин 1. (ТАСС). Бентон-Харбор хотодо (Мичиган штат) расистнуудай хорото ябуулгаһаа уламжалан С. Б. Хант гэжэ негр хүбүүн алагдаһан байна.

Тэрэл үеэр, августын 30-най удэшэ, үндэһэ яһанай талаар доромжолдог ябадал буруушаалгын демонстраци хэхын тула түе хотын районуудай нэгэн худар ошохые оролдоһон 300 негрнүүдтэ тэндэхи расистнууд гэнтэ добтолбо.

Ваукеган ходо (Иллинойс штат) шахардуу байдалтай байһаар. Эндэ демонстрантнуудай дундаһаа хэдэн хүн баригдажа хаагдаа.

Гэгээрэлэй хэрэгтэ тон бага мүнгэн табигдана

КАРАКАС, сентябриин 1. (ТАСС). Эндэ ажалгүй 20 мянган багшанар, һураха аргагүй 350 мянган үхибүүд бии. Энэнь Венесуэлэдэхи соёл гэгээрэлэй хэрэгэй ямар байһые гэршэлнэ гэжэ Багшанарай училищинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй федерациин түрүүлэгшэ Хосе Мигель Монагас мэдүүлбэ.

Гэгээрэлэй эрилтэ хэрэглэмжэдэ тон өөдэгүй бага мүнгэ табидаг правительствын политика —иимэ муу байдалай гол шалтагаан болоно.

Эб эетэй байхын түлөө

БРАЗЗАВИЛЬ, сентябриин 1. (ТАСС). Португалиин колонинуудтахи үндэһэ яһатанай эмхинүүдэй конгрессэй (КОНПК) хүтэлбэрилхы совет хүдэлмэреэ дүүргэбэ.

Августын 26-һаа 30 хүрэтэр үргэлжэлһэн энэ соведэй хүдэлмэридэ Анголые сүлөөлхын түлөө арадай хүдэлөөнэй (МПЛА), Мозамбигые сүлөөлхэ национальна фронтын (ФРЕЛИМО), «Португальска» Гвинейн, Ногоон хушуун гэжэ аралнуудай бэеэ даанги байдал хангаха Африканска партиин, Сан-Томе, Принсипи аралнуудые сүлөөлхэ комитедэй (КЛСТП) хүтэлбэрилхы ажал ябуулагшад хабаадаба.

Эдэнэр национально-сүлөөрэлгын тэмсэлэй дүй дүршэл тухай хөөрэлдэһэн, сэрэгэй-политическэ асуудалаар, уласхоорондын харилсаануудай талаар, Африкадахи португальска колониальна дарлалтаһаа сүлөөрһэн нютагуудтахи национальна байгуулалтын талаар КОНПК-тай хамтын ябуулга хэхэ программа һайшаагаа.

Тэрэшэлэн НАТО-да хабаатай оронуудай зүгһөө, илангаяа США-гай, Баруун Германиин зүгһөө Африкадахи колониальна дайгаа үргэлжэлүүлхэдэнь Португалида мүнгэн ба материальна туһаламжа үзүүлдэг байһыень энэ суглаанда хабаадагшада эрид буруушааба.

Сьерра-Леониин премьер-министрэй мэдүүлгэ

ЛОНДОН. (ТАСС). «Урда Родезидэ демократическа правительство дахинаа байгуулхын тула зэбсэгэй хүсөөр хамаарбал, эгээн зүб, магад эгээн хүнгэн, гаргашаар бага шиидхэбэри болохо һэн ха»,—гэжэ Сьерра-Леониин премьер-министр Альберт Маргаи Лондондо болоһон пресс-конференци дээрэ мэдүүлээ. Энэ премьер-министр Урда Родезидэхи хархис ёһо гуримда ямараар хандахаб гэһэн асуудал зүбшэн хэлсэхын тула зарлагдаһан, холбоото оронуудай правительствануудай толгойлогшонорой конференцидэ ерэнхэй.

Альберт Маргаи журналистнуудай асуудалнуудта харюусаха зуураа, иигэжэ хэлэбэ: Урда Родезидэхи хуули буса ёһо гуримда нүлөөлхын тула зэбсэгтэ хүсэ хэрэглэхэһээ гадна, мүн экономическа бааланрын хэмжээнүүдые абалсаха шухала байна.

Смидэй хуули засагые унагаахын тула «зохихо ябуулгануудые хэхэбди гэжэ Англиин хангалтатайгаар найдуулаагүй һаань, холбоото нацинуудай нэгэдэлһээ гарахаар» манай орон бэлэн гэбэ.

Түримхэйшүүлые нэрбэнэ

ХАНОЙ, сентябриин 1. (ТАСС). Урда Вьетнамые сүлөөлхэ армиин сэрэгшэд Тхузаумот провинцида августын 25-най үдэр дайлалдаха үедөө американска 500 солдат ба офицернүүдые хүлһөөнь буулгаа гэжэ ВИА агентство мэдээсэнэ.

Эндэхи патриодууд энэ байлдаан соогуур дайсанай 14 танк бута сохиһон, 4 вертолёт буудан унагааһан, нилээд ехэ һомо хэрэгсэл буляан абаһан байна.

Де Голль Пном-Пеньдэ үгэ хэлэбэ

ПНОМ-ПЕНЬ, сентябриин 1. (ТАСС). Американска сэрэгүүд Урда Вьетнамай газар дээрэһээ гаргагдаха ёһотой гэжэ Франциин президент де Голль мүнөөдэр мэдүүлбэ. Вьетнамай асуудал сэрэгэй хүсөөр шиидхэгдэжэ шадагдахагүй. «Индохитадай арадуудта бэеэ дааһан байдал, өөһэдынгөө хэрэгүүдые өөһэдөө шиидхэхэ эрхэ олгобол — энэ асуудал шиидхэгдэжэ шадагдаха» гээд Франци этигэнхэй гэжэ де Голль онсолон тэмдэглээ.

Генерал де Голль Пном-Пеньдэ 60 мянга гаран хүнэй хабаадалгатай митинг дээрэ үгэ хэлэбэ.

Нигери дахинаа федераци болоо

ЛАГОС, сентябриин 1. ТАСС-ай корр. Б. Копейко иигэжэ дамжуулба: Нигериин национальна сэрэгэй правительствын толгойлогшо генерал Якубу Говон Нигеридэ федеральна засаг захиргаа һэргээһэн декредтэ гар табиба. Шэнэ декредэй үндэһөөр эндэхи национальна сэрэгэй правительство федеральна сэрэгэй правительство болгогдон хубилгагдаа. Тус декредынь мүнөөдэрһөө хүсэндөө оробо.

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ!

- Баян хэшэгэй үе.
- Багшын сэдьхэл, һэшхэл тухай.
- Айл бүхэнэй һонирхуулдаг.

Танилсагты:

Галина РАДНАЕВА

Галина Раднаева үргэн дэлюун Зэдэ нютагта түрэһэн. Тэрэ мүнөө «Зэдын үнэн» газетэдэ хүдэлдэг.

Шүлэг бэшэжэ эхилһээр яһала үнинэй. Түрэл нютаг, зон нүхэд, инаг дуран, эдир наһанай хүсэлнүүд тухай бэшэһэн тэрэнэй шүлэгүүд яһала уянгатай, поэтическэ образтой. Саашадань энэ эдир залуу поэтессэдэ творческо амжалта хүсэе.

ШЭБШЭЛГЭ

Хонниной һэхүүргэ
мансы соохоноо
шашхажа хэбтэхэдэм,
Эмгэн эхэм
үлгын дууе
гүнгэнэһөөр бөөмэйлөө.
Хоолойнь уянда
дууража һажахаар
зүүдэ манахадаа,
Энхэ дуунай
уяхан сэдьхэл
түрэһэн юм гээ.
Гунан наһанайнгаа
богоһо дамжажа,
хүлдэ ороодүйхэн
мүлхижэ ябахадам,
Дээрэһээмни —
эсэгыем һэлгэһэн
огторгой намхалзаад,
Дороһоомни—
тэнжээжэ үргэһэн
хоёрдохи эхэ—
таламни хэлбэлзээд,
«Хүлдэ орожо,
хүлөө шоройдыш», —гээд,
ногоон шэрдэгээ
урдам дэлгэжэ һүгэдөө.
Томоогүй жаахан
балшар наһандаа
тэнэгхэн уймар
ябаашье һаа,
Дууша наһанайнгаа
түрүүшын дурлалые
Зэрэлгээтэ талынгаа
аялгатай жэшээб.
Золгожо дурлаһан
инаг хоёрой
Дуран тухай
дуулахые хүсөөб:
Сэлгеэ талынгаа
сээжэ дэрлэжэ,
Дууша шубуудай
жэргэхые шагнадагшье һаа,
Шэмшэрһэн зүрхэнэйнгөө
хүбшэргые дайража,
Дурлажа шадаха
сэдьхэлээ шалганаб.
Үбшэлһэн хүнице
хайрлажа туһалха
эльгэ нимгэтэй,
Үншэрһэн зүрхые
уяруулжа дулаасуулха
һайхан сэдьхэлтэйб.
Гуниг зоблонгой
гашуун нулимсые
хатааха шэдитэй,
Гэнэдэжэ бүдэрэгшэдтэ
гараа һарбайжа,
туһалха хабатай
дуушантнайб.

* *

Ерээдүйн хүсэлөөр
эрмэлзэжэ ябаһан
эршэтэ зорилгоор
Энэ юртэмсын
эрьесэтэй сасуулаад,
омогорхоношье бэшэб.
Бэлэхэн бодолоор
сарюун замаа
олохыешье хүсөөгүйб.
Бүдэржэшье болохоб
зүгөө алдаад
гэнэхэн наһандаа.
Сэсэглэжэ байһан
улаалзайн дэнзэдэл
эдир наһаяа
Сэбэр замдань
арюун замайнгаа
эхи болгоһойб.
Сэдьхэл дүүрэн
эрдэм хүлэгэй
жолоое бараад,
Шэнхинэсэ дуулаһаар
холын бодолоор
этигэжэ ябаһайб.

* * *

Үльгэр домогто
нэрэеэ мүнхэлхэ
баатарташье дурлахаа
һанаагүйб.
Сэбэр хубсаһатай
яла сала
хүбүүешье золгохоо
хүсөөгүйб.
Мундаргата уулын
тулга аршаанай
мүнгэн дуһалдал тунгалаг
Этигэл дүүрэн
мойһон нюдэнэй
гэрэлтэ одониинь боложо,
Энхэ жаргалайнь
арюун замые
туяатуулжа заяаха хабатай
Наһан соогоо
этигэжэ ябахаар
зүүдэн холынгоо
хүбүүе золгоһойб.
Элдин нютагайм
үнжэгэн зөөлэхэн
үлгэн талым уудамдал
Эльгэ нимгэтэй,
уяхан сэдьхэлээр
баян хүбүүе
Баяр дүүрэн
инаг дураар
золгожо дурлаад,
Баяр жаргалынь...
уйдхар гашуудалынь...
хубаалсажа энхэрээд,
наһанайнь тулгуури
болоһойб.

„Багшын һэшхэл", „туранхай сэгнэлтэнүүд" гэһэн статья тушаа

СЭГНЭЛТЫН ХЭМЖЭЭН ЮУБ?

«Багшын табиһан сэгнэлтэ һурагшын хадуужа абаһан эрдэмые хэр зэргэ зүбөөр тобшолон харуулнаб?» Иимэ асуудал даб гэһээр хэн нэгэндэ ойлгогдоогүй, гайхалтайшье боложо магад. Багшын һурагшадта табидаг сэгнэлтын объективнэ хэмжээн ямар бэ? Сэгнэлтын нэгэ жэгдэ хэмжээн бии юм гү?

Эдэл асуудалнуудай түрэхэдэ, багшын һэшхэлдэ хүрэжэ ерэнэбди.

Нёдондо жэлдэ Буда-Ханда Жамсаранова, Бадма-Ханда Дабаева гэгшэд гурбадахи класстаа хоёрдохи жэлээ үлөө юм. Сэхыень хэлэхэдэ, би тэдэниие удаадахи класста али болохоор оруулхаяа хүсөө бэлэйб. Хэшээлэй һүүлээршье тэдэнэртэй бага бэшэ саг үнгэргөөб, номынь үзүүлээб, түрэлхидтэйньшье хөөрэлдөөб. Теэд... юуншье болобогүй. Харин нэгэ арга туршахаһаа арсаа хүм: «туранхайшаг гурбые» табижа, «намһаа саагуур, наранһаа наагуур» гэжэрхихэеэ. Һүүлдэнь һуралсалай жэлэй дүнгүүдые согсолһон педсовет дээрэ аягүйхэн байдалда ороо һэм.

Нүхэр Дондогой «Багшын һэшхэл», «туранхай сэгнэлтэнүүд» гэһэн статья соогоо һурагшадай бодото эрдэмые «мартажархиһан» директор тухай хөөрэнэ. Статья уншаад байхадаа, ехэл гайхабаб: бидэнэр, багшанар, юунэй түлөө, юу хэхэеэ һургуулида ерэдэг хүнүүдбибди? Үхибүүдые эрдэмтэ һургахаяа ерэдэг бэшэ аалди? Би эндэ багшанарай, директорэй (багшал эрдэмтэй байгаа ёһотой) үүргые тайлбарилхаяа һананагүйб. Гансал—процентнүүдэй хойноһоо оролдодог хүнүүд залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ гурэн түрын харюусалгата ажалһаа холуур зайсуулагдадаг байгаа һаа тон һайн ха һэн.

Би мүнөө арба нэгэдэхи жэлээ хүдэлмэрилнэб. Түрүүшын жэлнүүдтэ хүшэр хүндэ ушарнуул тохёолдодог байгаа.

— Һанаата бү боло, дүй дүршэл миин тэнгэриһээ унадаггүй юм,—гэжэ аха нүхэдни һанаемни заһаруулдагшье, туһа хүргэдэгшье байгаа. Сэгнэлтэ табилга—тэдэ хүндэ ушарнуудай нэгэниинь һэн.

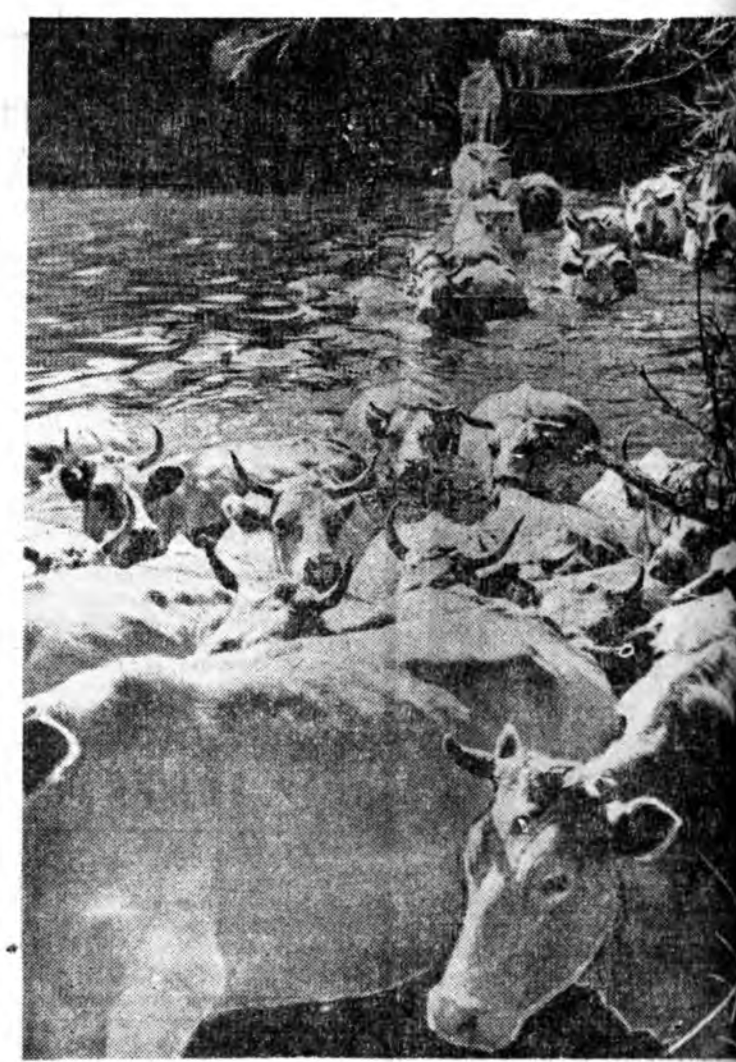
— Сэгнэлтэ табихадаа һурагша бүхэнэй өөрынь арга боломжые мэдэхэ хэрэгтэй,—гэжэ нэгэ нүхэрэйнгөө хэлэһэниие мүнөөшье мартадаггүйб. Үнэхөөрөөшье, нэгэдэхи класста ерэһэн үхибүүдые хаража үзэе. Зарим нэгэниинь үзэгүүдые мэдэхэ болодог, нүгөөдэнь оролдожо үгэдэггүй... Зарим нэгэндэнь табашье, хоёршье сэгнэлтэ табихада хамаагүй — хэрэгсээхэшьегүй. Энээн тухай хөөрэхэ болоо хада бүришье олон асуудалнууд түрэхэ байха.

Нёдондо һурагшад Бадмажап Жапов, Ким Данзанов, Буда-Ханда Сонөмдоржиева, Люда Дармаева эрхим һайнаар һургууляа дүүргээ һэн. Тэдэнэр саашадаашье эрхимээр һураха гэжэ найданаб. Юундэб гэхэдэ, эдэмнай нэгэдэхи класста ороходоо бэлэдхэл һайнтай һэн. Түрэлхидынь бүхы аргаараа багшада туһалдаг, һургуулида ерэжэ байдаг.

Үхибүүдые нэгэдэхи класста бэлдэлгэ һайнтайгаар абахада, тон шухала. Тиин би энэ жэлэй март һараһаа эхилээд нютагайнгаа үшөө долоо хүрөөгүй үхибүүдые һургуулитай танилсуулаа бэлэйб. Партада яажа зүб һууxаб, самбар гээшэ юуб гэжэ байжа хөөрэдэг һэм. Мүнөө би тэдэнэрые нэгэдэхи класста һурганаб. Һургуулитай уридшалан дадаһан дээрэһээ үхибүүд хүхюу, баяртай.

Үхибүүдые хүмүүжүүлгэ сэгнэлтын процент хоёр зэргэсэхэ ёһогүй. «Туранхай сэгнэлтэнүүд», яашье һаа һургуулияа (процентын аргаар!) түрүү һуурида гаргаха гээшэмнай совет багшын сэдьхэлтэй, һэшхэлтэй таарахагүй хэрэг.

Ц. ГАРМАЖАПОВА,
Загарайн аймагай Ацагадай эхин һургуулиин багша.

Конкурсдо ороһон фото—зурагуудһаа

Үидэриүүдэй һүүдэр унанхай,
Үдэшын толон залирна.
Уняар манан тунанхай,
Унайн утаан анхилна.

Голой уһан — эрьюулгэ,
Годирон мушхаран харьялна,
Бэлшээриһээ бусаһан үнеэд
Уухилалдан тамаран гарана.

П. ЯХНОВЕЦКИИН фотоэтюд.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: Радио болон газетэнүүдэй «Хоолос» гэһэн нүүдэл редакциин материалнууд толилогдоно: ТАСС-ай мэдээсэл.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Табан жэлэй арга нүхэсэл» гэһэн рубрика доро Г. Репн[...] корреспонденци: «Полевой ст[...] гол анхаралда» гэһэн Ц. Цы[...]ковэй статья:

Гурбадахи хуудаһанда: С[...]вет засагай 50 жэлдэ зор[...]лагдаһан Г. Голубевой стат[...] хилын саанаһаа ТАСС-ай [...] дээсэлнүүд:

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Ш[...]хэнэй шэмэг, нюдэнэй хужар[...]

НАРАЙ ҮХИБҮҮН, ТЭРЬЕЛЬЭН ФЕЛЬДШЭР...

Гарма Гомбожапович Бадеев тэрэ һүни унтабагүй. Амтатайхан нойрынь үни хада дэгдэшэнхэй. Хайрата инаг Цыпилма һамганайнгаа орон дээрэ мухарижа, хайра туһа гуйһан түхэлтэйгөөр ёоложо хэбтэхыень үшөө дахин харахадаа тэрэ тэсэбэгүй. Яаруу түргэнөөр хубсалаад, ухаа мэдээгээ алдахаа байһан мэтэ Д. Р. Цыренжаповай бууса тээшэ хүл мэдэг харайлгаба. Нилээд удаан үүдэ нээргэбэ. Бүхөөр унтажа хэбтэһэн айлайхи анжаран һэрихэ юм бэшэ. Отделениингээ конторо ошоод, тэндэһээ Цакирай больница руу хонходохо гэжэ байтарнь, отделениие эрхилэгшэ Д. Р. Цыренжапов нойрмогоор иигэжэ һонирхобо:

— Хэн бээ тэндэ? Аа... Гарма гү-уш? Юугээ бэдэрээд һүниин тэн багта харайлгаа хүмши? Али түймэр унтаргаалсахаа яараа гүш?..

— Үгы даа. Һамгамни түрэхөө байна. Цакирай больницада абаашаха болоо гүбди даа. Машина үгыт, — гэжэ Гарма Гомбожапович тэрэнэй үбдэгтэ мүргэхэһөө абан гуйба.

— Манайхидай һамгад хэзээ Цакирта ошожо нарайлдаг болоо юм! Бултадаа гэртээ нарайлдаг һэмнай. Мүнөө тарилгын халуун хаһа ха юм. Тэрэниие ши өөрөө һайн мэдэнэш. Ямаршье машина байхагүй. Цакирай больница түргэн зуура туһа хүргэхэ машинатай бшуу. Тиишэнь хонходожо, машина эрижэ болохтой бэшэ гү даа! — гэжэ отделениие эрхилэгшэ Д. Р. Цыренжапов харюусаа бэлэй.

Нүхэр Цыренжапов иигээдшье харюусахань баһа буруугүй һэн ха. Хамаг машинануудынь бултадаа хабарай тарилгада эзэлэгдэнхэй. Тиихэдэ өөрын фельдшер-акушергүй дээрэһээ Хуртага нютагай эхэнэрнүүд жэлһээ жэл бүхэндэ гэртээ түрэхэ ушартай юм. Мэгдэһэн Бадеев Цакирай больницада хонходоһон, түргэн зуура туһа хүргэдэг машинашье эльгээхыень үнэн зүрхэнһөө гуйгаадшье туршаһан юм. Теэд ямаршье туһа үгыл аад үгы. Яахаб, ямар арга бэдэрхэб? Акушерэй ёһо гурим мэдэхэгүй хүгшэдтэшье найдахань баһа айлгууртай бшуу. Үүр сайха тээшэ арайл гэжэ нэгэ машина олоод, Цакир тээшэ харайлгаха гэхэдэнь, уһа нарай үхибүүнэй уйлаха абяан зуурандаа дуулдаад, гурбадахи багаяа харгы дээрэ бөөмэйлэн угтаһан Гарма Цыпылма хоёр һөөргөө гэртээ бусаха баатай болоһон юм.

Энэ ушар юундэ дурдагдааб гэхэдэ, Захааминай аймагай XXII съездын нэрэмжэтэ колхозой нютаг, һуурин, ногоон тужаар бүрхөөгдэһэн хадануудай хоорондо оршодог холын гүүртэ, отара дээрэ ажаллажа байдаг хүнүүд медицинын талаһаа мүнөө болотор хангалтагүй, али нэгэнэйнгээ халуурхада онсо өөрын аргаар тариха ушарнууд үшөөшье дайралдаһаар гээшэ. Иимэ ябадал зүбтэй гү?

XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхоз яһала томо, баяншье ажахы юм. Хамнигада, Усановка, Хуртага, Самсаал, Бүргэ гэһэн нютагуудтань булта дээрээ 600 шахуу айл үрхэтэн түбхинэһэн байна. Тиихэдэ холын гүүртэ, отара дээрэ үбэл, зунгүй ажаллажа байдаг хүнүүд үшөө эндэ дурсагданагүй. Юундэ иимэрхүү байдал ушарһаар бэ? Шалтагааниинь захагүй олон.

Колхозой центр Хамнигада нютаг өөрын амбулаторитой, нарайлалгын гэртэй юм. Амбулаторинь гэмгүй һайнаар ажалладагшье һаа, уһан нарай үхибүүдые бөөмэйлэн угтаха нарайлалгын гэр гээшэнь үшөө нёдондо хаагдаһан, үнгэрхэ сүхэрхэдөө хүнэй һууха байра болгогдошоһон байна. Халагламаар, шаналмааршье бэшэ гү? Тиимэ даа. Ганса Хамнигада гэжэ гү? Хэмһээ гадуур муу байдал Хуртага, Бүргэ нютагуудтань үзэгдэнэ. Эндэнь өөрын медпункт гэжэ байхагүй. Колхозойнгоо центрһээ арба гаран модоной зайда байрладаг колхознигуудые Е. В. Балданова гэжэ санитар эхэнэр хангаха ушартай ябуултадаг. Санитар... Энэмнай үнэн дээрээ фельдшер, врачшье бэшэ бшуу. Холын, отара, гүүртэ дээрэ ажаллажа байһаар гэнтэ хүндөөр үбшэлһэн хүндэ арга туһа хүргэхэ шадалгүй санитар эхэнэр яаха баатай болоноб? Миин лэ таблеткэ гү, али порошок гэхэ мэтые хэрэглэжэ байхыень дурадхаад лэ арилшадаг юм.

Жэшээлхэдэ, нёдондо Хамнигадайн амбулаторидо залуу фельдшер-акушер Розалия Галсанова гэгшэ ажаллажа байһан гэхэ. Энэ басаганай хаанаһаашье ерэһыень, ямар нютагайшье байһыень колхознигуудай олонхин мэдэдэггүй. Нэгэ жэлэй туршада яһала һайнаар ажаллаһан, нарайлалгын гэрые оро бодогүй һайжаруулһан, тоогүй олон эхэнэрнүүдэй баяр баясхаланда хүртэһэн юм. Одоошье һайжаржа эхилээ, аяар тэрэ Цахир тээшэ харайлгахаа болёобди гэжэ олонхидой хүхилдэжэ байтар, гайха тагна ехэ, тэрэ магтаалда хүртэһэн Р. Галсанова гэгшэнь хадамда гараад, үбгэеэ дахуулаад арилшаһан байна. Город ошоо һэн гү, али яагаа һэм? Хэншье һайса мэдэдэггүй. Тэрэнһээ хойшо нарайлалгын гэршье хаагдаа бэлэй.

Юундэ залуу мэргэжэлтэд холын Хамнигада, Хуртага, Бүргэ гэхэ мэтын нютагуудта тороногүйб? Хүн бүхэн хүсөөр баригдадаггүй аабза. Өөрынгөө хүбүүд, басагадые һургаад, онсо өөрын мэргэжэлтэдтэй болоходо үшөөшье гоё бэшэ аал. Тиимэшье гэлэй. Жэшээлхэдэ, Хуртага нютагай нэгэ хүбүүн Шэтын мединститут дүүргээд, түрэл нютагаа ерэжэ ажаллаха, өөрын больницатай болохо гэжэ эрмэлзэһэн байна. Энэ һайхан эрмэлзэлгыень түрэл нютагайхидыншье, колхозойнь хүтэлбэрилэгшэдшье дэмжээгүй бэлэй. Тиихэдэ республикымнай элүүрые хамгаалгын министерство тэрэ хүбүүе ондоо аймаг эльгээһэн байна. Энэ жэлдэ арбадахиие дүүргэһэн Хуртага нютагай 14 хүбүүд, басагадай нэгэниишье медучилищи гү, али мединститутда орохые эрмэлзээгүйнь ехэ муу гээшэ. Бултадаа город дээрэ ажаллаха мэргэжэлтэй болохоор һурахые оролдохо юм. Энэнь зүб гү? Даб дээрэ харюусаханшье бэрхэшээлтэй гэбэшье, энэ талаар ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулагдадаггүйнь гайхалтай.

М. ОСОДОЕВ,
манай тусхай корр.

Һонин ушар

ОТОГТО ЭРЬЕЛДЭЬЭН ШОНО

Хориин аймагай Хэжэнгын совхозой дүрбэдэхи отделениинхид Хуурай гэжэ газарта үбһэ тэжээл нииiтынгээ малда бэлэдхэдэг. Үбһэшэдэй эдеэлхэеэ ороходо, хаанаһаашьеб дүрбэн нохой бии болодоод лэ байдаг һэн. Эдэ нохойнууд үбһэшэдэй үлөөһэн шүлэ, хилээмэнэй үлэгдэл гэхэ мэтээр хооллодог байба.

Нэгэтэ үбһэшэдэй оролгодоо ороходонь, тэндэ хара хүхэ зүһэтэй табадахи «нохой» бии болобо. Тэрэнэй аманиинь жуунагар, шүдэнэйнь һоёонууд утанууд байжа, үбһэшэд ехэтэ гайхаба. Тиибэ яабашье үбһэшэд эдэ табан нохой эдеэлүүлдэг һэн.

Залуудаа агнажа, ой тайга нилээд махаһан, тэндэхи луговод, мүнөө үбһэ сабшажа байһан үбгэжөөл Дондок Гылыков нэгэтэ үдэрэй эдеэндэ айлшан боложо ерэһэн аад, табадахи «нохойе» ехэтэ һонирхон, тэрэниие «янгар», «янгар» гэжэ долёобор хургаараа дуудажа хажуудаа асараад, эдижэ һууһан мяханһаа нэгэ хоёр хэршэмэг тэрээндээ үгөөд, һүүлээрнь тархииень барижа, амыень жуунайтар татаад, шүдэнүүдыень харахадань, юрын нохойн һоёонуудһаа тад ондоо, гайхалтай утанууд һоёонууд байба.

Саг хубилаа гээшэ гү, мүнөө сагта байтараа ямар шоно шэнги нохой ябадаг болобо гээшэб гэжэ үбгэжөөл гайхахын ехээр гайхаба, үбһэшэд мүн лэ бултадаа ехээр һонирхобо.

Үбһэшэдэй отогто ерэжэ, гэр гэшэн болодог табан нохойнуудай хара хүхэ зүһэтэнь гэнтэ үгы болошобо. Үнөөхи шонодол тон адли «нохоймнай барһан яашаба гээшэб, шоно гэжэ һанаад, хүн алажархиба гээшэ гү?» гэлдэжэ, үбһэшэд гайхаба.

Арбаад хоног үнгэрөөд байхада, үгы болоошо «нохойнь» 60 түхэригөөр гүрэндэ тушаагдаа гэжэ Хуурайн үбһэшэдтэ дуулдаба. Юун болооб гэхэдэ, тэрэ «нохойнь» ондоо үбһэшэдэй оролгодоо орожо ерэхэдэ, горитойхон мяхыень отог соонь эдижэ байгаа. Энээндэнь зэбүүрхэһэн үбһэшэд Дмитрий Бурков, Иван Черных гэгшэд тэрэ «нохойе» алаа. Алаһанайнгаа һүүлээр һонирхон харахадань, тэрэнь шонодол адли байба. Тиихэдэнь арһыень үбшэжэ гүрэндэ тушаагаа.

Энэ хадаа үнэхөөрөөл гуринха ябаһан хүбшын хүхэ шоно байгаа. Иимэ шононууд урданшье голлодог, хүнһөөшье түбэгшөөдэггүй, мал адууһа зуудаг байһан гэхэ.

Д. ДОРЖИЕВ.

Залуу бүлэнэртэ зүбшэл

Ямар нэрэ үгэбэл зохисотойб?

Энэ асуудал айл бүхэниие һонирхуулдаг ёһотой. Илангаяа шэнэ айлнууд эгээн түрүүшынхиеэ хүбүү, басагатай болоходоо ямар нэрэ үгэхэеэ оложо ядан тулгардадаг. Нээрээшье, эхин үгэһэн нэрыешни хүүгэдш бүхы наһан соогоо зүүжэ ябаха ха юм. Нарай нялха байхадань, зохид шэнги байһан аад, ехэ болоходонь таарамжагүй болошодог. Жэшээнь, Эрик, Гуго, Мэлс гэжэ байгаад зарим буряад айлнууд хүбүүдтээ нэрэ үгэдэг. Теэд тэдэнь ехэнүүд боложо, хүүгэдтэй болохол. Тэдэ хүүгэд һөөл аягүй обогуудые зүүжэ ябаха ушартай болошодог.

Тон таарамжатай, зохидхон, үндэһэн буряад нэрэнүүдэй удха шанар тухайнь хаанаһаа, яажа мэдэхэб?

Һаяхан «РСФСР-эй арад зоной хүнэй нэрэнүүд» гэһэн справочник хэблэгдэбэ. Тус номые СССР-эй Наукануудай академиин хэлэнүүдые шэнжэлдэг институт автономито республикануудтахи эрдэм шэнжэлэлгын зургаануудтай хамтаржа зохёобо. Хэлэ бэшэгэй мэдээжэ эрдэмтэд С. И. Ожигов, Н. А. Баскаков гэгшэд энэ хүдэлмэридэ хабаадалсаһан байна.

Мүнөөнэй буряад нэрэнүүд эртэ урда сагай, революциин урда тээхи нэрэнүүдһээ илгаатай юм байна. Илангаяа буддын шажанай буряад нютагуудта дэлгэрһэн үедэ бии болоһон банза, түгэд угтай нэрэнүүд мүнөө хомор болоо. Мүн Цырен-Доржо, Дугар-Жап, Радна-Нима гэхэ мэтэ ута нэрэнүүд үхибүүдтэ үсөөн үгтэнэ. Харин үндэһэн буряад Баяр, Жаргал, Еши гэхэ мэтын нэрэ ехэ олон болоо. Илангаяа ород нэрэнүүдэй, ород зарим үгэнүүдэй нүлөөн доро Чимита, Туяна гэһэн нэрэнүүд басагадта үгтэнэ.

Хаанта засагай үедэ элдэб үйлэ шалтагаанһаа боложо зарим айлнууд хүбүүндээ басаган хүнэй нэрэ үгэдэг байгаа.

Эдэ бүгэдэ тухай «РСФСР-эй арад зоной нэрэнүүд» гэһэн справочник дүүрэн харюусажа олон мэдэгдэхэгүй асуудалнуудые элирүүлжэ үгэнэ. Манай хэлэ бэшэг шэнжэлэгшэд И. Д. Будаев, Н. Б. Дугаров. Л. Р. Бадмаев гэгшэд И. Е. Тугутов, А. А. Дарбеев, Н. А. Очиров гэгшэдэй туһаламжаар буряад нэрэнүүдые тус справочникта бэлдэжэ үгөө.

Энэ ном манай город, аймагуудай ЗАГС-нуудта, илангаяа залуу түрэлхидтэ ехэ туһатай байха гэжэ һанагдана.

Н. НАМДАКОВА,
Горькиин нэр. республиканска библиотекын хүдэлмэрилэгшэ.

АЛТАН НАМАР

Намарай эхин һара гэжэ [...]логдодог сентябрь һара гара[...] Пигэжэ зулгы һайхан зунай [...]һа барагдажа, таряа, ногоо[...] һамар, жэмэсэй эдеэшэһэн [...] баян хэшэгтэ намарай саг [...]бэ.

Манай Буряад нютаг намар[...] үедэ танигдашагүй һайхан [...]даг хото, тосхонууд болон [...] талыемнай, гол нуурнуудыемн[...] дүрбэн зүгһөөнь хүреэлһэн [...] тайгын заха, хүндыдэшье [...]гүй ургадаг хуһан, шэнэһэн [...]нуудай шэлбэнэ, набшаһан [...]шан шара үнгэтэй боложо, [...] хэдээ ногоорон байдаг [...] нарһан, жодоо хасууринуу[...] дунда алтан үнгөөрөө туя[...] харагдадаг. Байгаалиие [...] үнгөөр шэмэглэдэг хадань «А[...]тан намар» гэжэ арад зон [...]лээ бшуу.

Һүни ута, үдэр богони [...] һоор, сагай уларил һэрюухэн [...]лодог. Газар, гол, нуур дэ[...] үглөө эртэ унаһан манан, [...]най мандаһанай һүүлээр һу[...]тан хөөрэн дэгдэдэг. Сэнхир [...] тэнгэри боро үүлээр хушаг[...] уһээ бороогой будархань [...] үсөөн бэшэ тохёолдодог юм.

Тиигэбэшье, барагдажа бай[...] зунай хаһа дэмы түргэн [...]рөөдхихэгүй. Сентябрь соо [...] найхиһаа дутуугүй игаабари [...]лаан үдэрнүүд олон бай[...] Энээниие манай буряад [...] «шара набшын халуун» гэ[...] нэрлэдэг.

Энэ үедэ хүбшэ хадын [...] тайгада хүхюун сэнгүү бай[...] Уула газарай ажалша шуран [...]ро һаарал хэрмэн, шара эрэ[...] жэрхэнүүд үбэлэйнгөө эдеэ [...] бэлдэжэ, хүл хөөрсэг гүйлдэ[...] Эдэнэр хушын борбоосгой шүл[...] амаараа дүүрэн һамар хэжэ, [...]лүү газарта булажа даран[...] Ойн «эзэд» хара бартахи хуш[...] оройдо гаража һамар «сохи[...] байханы дайралдадаг юм.

Энэ һара соо жэгүүртэн, [...]раг шубууд «зуһаланһаа» бу[...] «үбэлжөөн» тээшээ нүүжэ эх[...]хэ. Огородой эдеэ, овощ, харт[...] хаа айл зон хуряажа дүүргэ[...]

Намарай ольбо унаһанай [...] шэнжэнь, үдэр һүниин са[...] уларилай дулаанай хэмжээн [...] градусһаа доошо ороһоноор [...] хайлагдадаг байна. Иимэ үе [...]нөө жэл республикымнай хой[...] аймагуудта сентябриин түрү[...]шын арбан хоногой һүүл [...]гаар, урда аймагуудта—хоёрд[...] арбан хоногой эхин багта о[...]хоор багсаагдана.

Намарай баһа нэгэ шэнж[...] хюруу унаха. Иимэ хюру[...] һэрюун амисхаал мүнөө [...] республика доторнай сентябр[...]тэн багаар эхилхэ. Энэ һар[...] бусад үдэрнүүдтэ урин дула[...] байха.

Н. ОРЕХОВА,
инженер-синоптик.

Редактор Ц. О. ОЧИРО[...]

Талын һалхи һүри.

Ц. ТЫХЕНОВЭЙ фотоэтюд.

Манай адрес, телефонууд:

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора — 23-67, зам. редактора — 38-42, зам. редактора — 35-84, секретариата — 27-37, отделов: сельскохозяйственный — 47-59, 35-14, промышленный — 48-89, 33-61.

Улица ЛЕНИНА, 26 Телефоны отделов: партийной жизни — 40-49, идеологический — 24-74, 60-21, советского строительства и быта — 34-93, рабселькоров и писем — 25-41, 38-30, информации — 34-05 и переводов — 24-74.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н-03711.

Зак. № 326.